

(Ex-partner)stalking

Thematische verdieping
Juli 2022

Inhoudsopgave

▪ Inleiding →	03
Interviews	04
▪ Zorg alleen is niet voldoende, straf evenmin →	05
▪ In de regio heb je elkaar hard nodig om de puzzel te leggen →	08
▪ Nieuw werkproces Rotterdam brengt hoogrisicogeveallen stalking sneller in kaart →	11
Landelijk geaccordeerd	14
▪ Werkproces ZSM (Ex-partner)stalking →	15
▪ Scholingsplan ZSM (Ex-partner)stalking →	35
Praktische links en documenten	39
▪ Brief van de minister: Voortgang aanpak stalking →	40
▪ Routekaart stalking keten Oost-Nederland →	44
▪ Politiepodcast 'stalking' →	47
▪ Boektip: "Eerste hulp bij stalking" Bianca Voerman, Cleo Brandt de Tijdstroom →	48
▪ Video Ketenwerkproces (Ex-partner)stalking →	49
▪ Leestip: Volkskrant Bijna elke acht dagen wordt in Nederland een vrouw vermoord →	50
▪ Webinars stalking: theorie en praktijk — Webinar I: Plegers en slachtoffers van stalking →	51
▪ Webinars stalking: theorie en praktijk — Webinar II: De aanpak van stalking →	52
▪ Brochure 'Als u wordt gestalkt' →	53
▪ Digitale informatieve bundels →	54
▪ Colofon →	55

Introductie

“De bundel Stalking van de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop biedt professionals een brede waaier aan informatie over het thema stalking. In de bundel vindt u waardevolle praktijkinformatie van professionals uit het werkveld en praktische links en tools.

Stalking staat onder meer door actuele gebeurtenissen hoog op de maatschappelijke agenda. Achter de schermen werken de verschillende betrokken organisaties nauw samen om hun werkprocessen nauwer op elkaar af te stemmen. Het overkoepelende doel hierbij is essentiële informatie voor iedere betrokken beter beschikbaar te maken.

Deze bundel is daar in zekere zin een voorbeeld van. De bundel bevat diverse interviews met professionals uit de praktijk die inzoomen op hun eigen ervaring. Wat daar met name in doorklinkt, is dat je alleen met elkaar betekenisvolle stappen kunt zetten. Waar dat gebeurt, zoals in Rotterdam of in Oost-Nederland, maar daarnaast op veel meer plekken, leidt dat tot goede resultaten.

In de bundel vindt u naast de interviews en achtergrondverhalen, onder meer artikelen die een inkijk geven in de werkwijzes die leiden tot routekaarten en werkplannen. Ook treft u aandachtspunten bij stalking voor reclasseringsmedewerkers. Onder Praktische links vindt u precies dat, handige tips en tools om zelf in de praktijk te gebruiken.

(Ex-partner)stalking

Zorg alleen is niet voldoende, straf evenmin

Duo-interview

Baukje Dotinga

Beleidsadviseur Straf met Zorg OM
Noord-Nederland

Nathalie Evelijn Veere

Teammanager Veilig Thuis
Zuidoost-Brabant

Zorg alleen is niet voldoende, straf evenmin

Duo-interview

“Met betere samenwerking in de regio verminder je risico’s”

Hoe werk je het beste samen als verschillende organisaties zich richten op een complex en gevoelig thema als stalking? Baukje Dotinga, beleidsadviseur Straf met Zorg bij het OM in Noord-Nederland, en Nathalie Evelijn Veere, teammanager Veilig Thuis in Zuidoost-Brabant en voorzitter van het Landelijk Platform Managers Veilig Thuis bieden een inkijkje in hoe zij dat in hun regio aanpakken.

Nathalie: “Zorg alleen is niet voldoende en straf evenmin. Het moet ergens samen opgaan. Ik vroeg een medewerker laatst een tijdlijn te maken van een casus en ik schrok me echt kapot. Zo vaak als die zaak al bij ons is binnengekomen. Zo vaak als het OM daar al mee bezig is geweest. Het begint gewoon in 2007. En die mensen zijn nog steeds niet veilig. Ik verwijt de betrokken instanties niets, maar toch lukt het gewoon niet. Elke keer escaleert het weer in geweld. We hebben ook een zaak lopen waarin de vrouw heel duidelijk zegt: ik wil de relatie echt definitief verbreken. En dan komt de politie weer om meneer weg te halen bij de voordeur. Maar de inkt van het proces-verbaal is nog niet droog of de rechter-commissaris laat hem lopen, terwijl het kristalhelder is dat een contactverbod nodig is. In beide gevallen gaat het mis omdat dingen langs elkaar heenlopen, mensen soms niet weten wat er precies is afgesproken of de rechter-commissaris net weer wat anders besluit.”

Baukje: “Het gaat allemaal om schakels in informatiestromen, om context-informatie. De ene organisatie werkt op persoonsniveau, de ander op zaaksniveau. Dus je moet wel heel goed zorgen dat je die informatie en acties bij elkaar brengt. Als informatie onvolledig blijft, ontstaat in plaats van het gewenste integrale beeld een fragmentarisch beeld. Maar het punt is – en volgens mij geldt dat niet alleen voor Noord-Nederland en Zuidoost-Brabant, maar overal – dat informatie delen de kern is van het hele verhaal. Informatie over de betrokken personen, maar ook informatie over te nemen acties. Weten wat ieder gaat doen. Wat doet de politie, bijvoorbeeld, en wat doet Veilig Thuis? Het is zaak dat dat goed gedeeld wordt.”

Duo-interview

Nathalie: “Je hebt ook met snelheid te maken. Als iemand wordt aangehouden, hoeveel tijd heb je dan om te handelen? Als ik nog geen melding heb, heb ik nog geen bevoegdheid om daar wat mee te doen. Processen en de tijdsaspecten die aan die processen gekoppeld zijn, lopen niet synchroon met elkaar.”

Baukje: “Je moet de koppelvlakken kennen. Als we die helder hebben, kunnen we op elkaar afstemmen. Daar valt winst te behalen. Wanneer gaat het stokje over naar Veilig Thuis of wanneer gaat het stokje terug van Veilig Thuis naar de politie? Wanneer moet het OM iets doen, wanneer Reclassering?”

Nathalie: “Daarnaast is in het herkennen van stalking nog veel winst te behalen. Ik denk dat nog heel veel niet als stalking wordt herkend of als stalking wordt erkend. Specialisten herkennen het, maar een wijkagent die bijvoorbeeld veel met jongeren werkt, heeft hier misschien weer minder oog voor. Die ziet bijvoorbeeld dat banden van een auto zijn lekgestoken en denkt aan vandalisme. Het komt dan niet op dat het bijvoorbeeld een ex-partner zou kunnen zijn.”

Samenbrengen van werkprocessen

Baukje: “Afgelopen jaar organiseerde ik samen met een collega-beleidsadviseur vanuit de politie en bestuurssecretaris van de Reclassering drie Noord-Nederlandse ketenbijeenkomsten over stalking. De centrale vraag daarbij was: hoe pakken we dat werkproces met elkaar op? Onze regio kent veel verschillende organisaties die moeten samenwerken, maar welke vorm kies je daarbij? Het landelijke werkproces is leidend, maar hoe kan je daar ondanks de regionale en organisationele verschillen zo dicht mogelijk bijkomen? Inmiddels zijn we vooral bezig met hoe we dat een vervolg kunnen geven. Iedereen kijkt intern hoe we bezig zijn met het thema stalking en hoe onze werkprocessen in verbinding lopen met het landelijke werkproces. Je hebt altijd een bepaalde couleur locale. Wat is die? En past die ook op het palet van de ketenpartner?”

Nathalie: “In Zuidoost-Brabant zijn we bezig overal aan te haken waar we de verbinding tussen Veilig Thuis en de justitiepartners kunnen leggen. Dat is nodig, want ook bij stalking merken we dat we dikwijls procesmatig afwijken van onze reguliere werkwijze. Als we bijvoorbeeld te maken hebben met een flinke stalkingszaak, dan

past dat eigenlijk niet binnen het onderzoek van twee à drie gesprekken van informatie opvragen, veiligheidsvoorwaarden stellen en monitoring. Daarom willen we die verschillende werelden van verschillende betrokken organisaties samen laten komen in plaats van naast elkaar te laten bestaan. Inmiddels zitten we fysiek drie dagen in de week op ZSM. ZSM is een aanpak bij veelvoorkomende lichte criminaliteit, zoals diefstal, vandalisme of bedreiging, maar ook zaken van huiselijk geweld. Slachtoffer en verdachte krijgen door ZSM snel duidelijkheid over het vervolg van de zaak. Door deelname van Veilig Thuis ontstaat een completer beeld en kan een besluit genomen worden dat recht doet aan veiligheid voor de betrokkenen. Op de dagen dat we niet fysiek aanwezig zijn, zijn we voor ZSM altijd telefonisch bereikbaar. Daarnaast zijn we met een actieoverleg gestart.”

Ketenbijeenkomsten, case reviews en kenniskringen

Baukje: “Bij de ketenbijeenkomst die wij organiseerden, werd er binnen 24 uur tussen Reclassering en CCB van de politie geschakeld om af te stemmen over een hoogrisico-casus, waar ze elkaar eerder nog niet wisten te vinden. Al dat soort afwegingen kunnen leiden tot het

Duo-interview

verbeteren van de veiligheid. Daarnaast zijn we gestart met case reviews, dus eigenlijk ook wat Nathalie zegt: het doorlopen van een casus en een tijdlijn maken en gaandeweg vaststellen of we informatie misten en of partijen eerder konden worden aangehaakt. Daar willen we verder mee. Ik weet niet of je daarmee iets kunt voorkomen, maar ik denk wel dat je daarmee de risico's kunt verminderen."

Nathalie: "In ons regionale netwerk hebben we alle justitiepartners betrokken. We houden een themabijeenkomst om dit soort haakjes beter te benutten. Ik vind nog dat we te vaak met stalkingzaken bezig zijn die we niet gekeerd krijgen. Vaak is best creatief nagedacht over hoe iets te stoppen, maar dan staat iemand die heeft gezeten toch weer voor de deur. Het vraagt een enorme investering in capaciteit van heel veel instanties en dan zijn zo'n meisje en haar moeder nog steeds onveilig. Je hebt enerzijds de vraag, wat kun je nu? Maar ik wil ook praten over twee jaar verder. Als ik dan terugkijk, is stalkingsgedrag dan werkelijk gestopt?"

Baukje: "Het besef is doorgedrongen dat je elkaar nodig hebt. Je kunt het niet alleen. In Noord-Nederland willen we een kenniskring opzetten. Experts van verschillende organisaties willen we periodiek om de tafel zetten om kennis uit te wisselen, casussen te bestuderen, elkaars taal te leren begrijpen, maar ook te kijken: doen we nog de juiste dingen met elkaar? Elkaar leren kennen, is daarbij erg belangrijk. Themabijeenkomsten helpen daar ook bij. Daar zie je de mensen met wie je contact kunt opnemen."

Nathalie: "Er valt daarnaast ook nog heel veel kennis uit te wisselen over de middelen die je in kunt zetten om gedrag te keren. De kunst daarbij is om te zorgen dat je de kennis die je in zo'n kenniskring opdoet binnen je eigen organisatie uitdraagt. Het begint bij wat Baukje zegt. Ik geloof daar in. Elkaar ontmoeten, weten wat je van elkaar kunt verwachten, waar de beperkingen zitten, waar de mogelijkheden. Zodat je weet met wie je wanneer op welk niveau moet schakelen. Op die mensen vertrouw je. Onze aanwezigheid bij ZSM is daar ook een voorbeeld van. Dat zorgt ervoor dat lijnen korter worden en dat we beter op de hoogte zijn van wat er speelt."

Daardoor stel je elkaar makkelijker de vraag: ik heb je advies nodig, wil je even meedenken? Dat betekent dat er bij mijn medewerkers meteen een lampje gaat branden als ZSM belt. Er is een aangehouden verdachte, binnen negen uur moet een veiligheidsinschatting gemaakt worden en wij kunnen iets zeggen over de direct betrokkenen die nog thuis zitten."

Het begrip en de bereidheid zijn er nu

Nathalie: "Wat ik sowieso mooi vind is dat het programma Veiligheid Voorop er de afgelopen jaren echt toe heeft geleid dat we veel dichter naar elkaar toe zijn gekomen en dat we een zinnigere bijdrage kunnen leveren. Makkelijker schakelen, beroep op elkaar kunnen doen en als er iets is samen kijken. Ik zou het ons nog gunnen dat we beter van elkaar leren als het niet goed gaat. Het lerend vermogen moet omhoog."

Baukje: "Ik ben trots dat we elkaar weten te vinden en vooral dat iedereen de urgentie ervaart dat we het met elkaar moeten doen. We willen nu ook echt van elkaar leren. Dat is de mooiste winst van afgelopen jaren."

In de regio heb je elkaar hard nodig om de puzzel te leggen

Webinar Aanpak stalking in ketensamenwerking leidt tot meer begrip en beter contact tussen betrokken organisaties Straf & Zorg

Bertina Rave

Operationeel Specialist C
Zorg en Veiligheid
Politie Oost-Nederland

Kirstie Schmitz

Coördinator Huiselijk Geweld
Reclassering Nederland
Regio Oost-Nederland

In de regio heb je elkaar hard nodig om de puzzel te leggen

Webinar Aanpak stalking in ketensamenwerking leidde tot meer begrip en beter contact tussen betrokken organisaties Straf & Zorg

In het voorjaar organiseerde Regio Oost-Nederland het webinar Aanpak stalking in ketensamenwerking. Het webinar was direct een groot succes. Meer dan zevenhonderd mensen keken live mee. Naderhand keken nog eens duizenden mensen het webinar terug. Het onderstreept niet alleen dat het thema stalking leeft, maar vooral hoezeer er behoefte is aan informatie over dit onderwerp. Hoe heeft het webinar en de organisatie ervan bijgedragen aan de samenwerking tussen de verschillende organisaties die zich in de regio bezighouden met het thema stalking? Een gesprek met Kirstie Schmitz, coördinator Huiselijk Geweld Regio Oost bij Reclassering Nederland en Bertina Rave, specialist Zorg en Veiligheid bij de politie-eenheid Oost-Nederland.

Hoe kwamen jullie tot de beslissing een webinar over stalking te organiseren?

Onze regio is enorm groot. We tellen 78 gemeentes en vijf Veilig Thuis-organisaties. We werken bovenal regionaal, maar met sommige ketenpartners ook op gemeenteniveau. Dat betekent bijna automatisch dat het moeilijk is om alle informatie goed aan elkaar te knopen. Neem bijvoorbeeld een stalkingzaak die al langer bekend is bij een ketenregisseur bij de gemeente. Als er vervolgens een melding binnenkomt bij Veilig Thuis, lukt het niet altijd goed om te schakelen, omdat de complete informatie ontbreekt of niet altijd bij elkaar komt. Het is dus cruciaal dat iedereen over de benodigde informatie beschikt. Ook al doet iedereen zijn stinkende best, als je niet oppast heb je een zaak die volledig escaleert.

Waarom merk je dat die informatievoorziening beter kan?

In de Straf & Zorg-keten zie je dat er steeds meer bekendheid komt over de zorg- en strafkant. Binnen de betrokken organisaties groeit de kennis over wat dat betekent en hoe we meer voor elkaar kunnen betekenen. Het blijft een doorontwikkelpunt waarbij we steeds aansluiting blijven zoeken met ketenpartners die een rol hebben bij de aanpak Stalking. Denk daarbij aan gemeentes, SHN, Moviera, kadera ENZ. Wij kozen ervoor de ketenpartners uit de werkgroep Straf & Zorg Oost-Nederland te betrekken, in de hoop dat die de link leggen met de zorgkant en de wijkteams. We ontwikkelden een routekaart en een contactenkaart, maar dan ben je er nog niet. Je voorziet daarmee niet voldoende in de grote behoefte aan het bij elkaar brengen van informatie. Om in die behoefte te voorzien en om iets gezamenlijks tot stand te brengen, besloten we een webinar te maken. Dit leek een geïkht middel om beide doelstellingen te realiseren.

Webinar Aanpak stalking in ketensamenwerking leidde tot meer begrip en beter contact tussen betrokken organisaties Straf & Zorg

Hoe hebben jullie het webinar ingestoken?

Bij de organisatie van het webinar werkten we vanuit de vraag: wat is stalking? Hebben we duidelijk in het vizier wat we ermee doen, kunnen en moeten? Voor een groep professionals die hierin geregeld actief is, is dit duidelijk. Maar daarnaast heb je een veel grotere groep die dat minder heeft. Die een opdracht uitvoeren en daarbij nog helemaal niet schakelen in de keten. De routekaart en contactenkaart helpen daarbij. Die vergroten de kennis van wie je kunt benaderen of inschakelen. Dat is al winst. Via het webinar wilden we een grotere groep hiervan bewust maken. We maakten een script en werkten casussen uit. Het mooie was, dat iedere betrokkene hierbij veel meer ging kijken vanuit de invalshoek van andere organisaties. Ambassadeurs die meewerkten, namen dit enthousiasme mee terug naar hun eigen organisaties.

Wat zijn de belangrijkste resultaten van de samenwerking aan het webinar?

De weg naar het webinar leerde ketenpartners waar de verschillende organisaties mee bezig zijn en bood meer zicht op elkaars (on)mogelijkheden. Dat leverde positieve feedback op. Mensen gingen begrijpen dat processen overal anders lopen en welke afspraken daarbinnen zijn gemaakt. Die sluiten immers niet altijd even goed op elkaar aan. Verschillende systemen, processen en tijdspaden zijn nooit naadloos op elkaar af te stemmen. Dat verhoogde het begrip naar elkaar. Het gegroeide besef zorgt ervoor dat er makkelijker en sneller geschakeld kan worden. Dat is een belangrijk resultaat.

Welke vervolgstappen maakt dit mogelijk?

Je kunt zeggen dat het webinar heeft meegeholpen deuren open te zetten. Het is nu zaak letterlijk een vervolgstap te nemen over de drempels. Belangrijk daarbij is dat iedere betrokkene zich niet al te zeer laat leiden door grote processen. Door in gezamenlijkheid te kijken naar kleine dingen, op casusniveau, is vaak veel meer mogelijk. Een voorbeeld hiervan is dat we een aantal jaar geleden nog nauwelijks samenwerkten, maar nu gezamenlijk in een werkgroep zitten.

Welk advies heb je voor andere regio's en organisaties die de samenwerking willen opzoeken of uitbouwen?

In de regio heb je elkaar heel hard nodig om de puzzel te leggen en op basis van een compleet informatiebeeld de juiste interventies in te zetten. Een manier om die puzzel te leggen, is om vanuit casuïstiek dicht bij elkaar te komen. We hebben één gemeenschappelijk doel. Iedereen is daarnaast op zoek naar de juiste contacten. Pak een casus regionaal op en toon eigenaarschap. Kijk daarbij gezamenlijk naar de veiligheid en de risico's voor iedere betrokkene. Toon begrip, creëer draagvlak, maak een plan en zorg voor praktische uitvoerbaarheid.

Bekijk de webinar online:

Webinar Aanpak stalking in ketensamenwerking

(Ex-partner)stalking

Nieuw werkproces Rotterdam brengt hoogrisicogegevallen stalking sneller in kaart

Interview ZHV Rotterdam

Kees Zeebregts
Procesregisseur
Zorg- en Veiligheidshuis
Regio Rotterdam

Nieuw werkproces Rotterdam brengt hoogrisicogegevallen stalking sneller in kaart

Interview ZHV Rotterdam

Rotterdam plukt de vruchten van een nieuw werkproces om vroegtijdig in te grijpen in stalkingsituaties met een hoog risico. Het werkproces helpt geweld te voorkomen en de veiligheid van slachtoffers beter te garanderen.

“In het begin kregen we opeens een stuk meer stalkingszaken”, vertelt Kees Zeebregts, procesregisseur bij het Zorg-Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond.

“De politie brengt met het screeningsinstrument SASH de risico’s rond stalking in kaart. Op basis van dit instrument kun je een prioritering aanbrengen of iemand een laag, middel of hoog risico vormt. Die prioritering is de input voor het werkproces dat we sinds 1 januari 2020 in Rotterdam toepassen.”

“We merken dat vooral geweld door ex-partners een enorm probleem is. Van de personen die hun ex-partner met geweld bedreigen, gaat de helft uiteindelijk ook daadwerkelijk over tot geweld. Ter illustratie, bij niet-ex-partners is dat 10%. Het toont de ernst aan van dit probleem.”

“Het SASH-model werkt op basis van een reeks vragen. Heeft iemand fascinatie voor wapens? Was er al sprake van huiselijk geweld? Hieruit komt een score voort, die bepaalt in welke risicoklasse iemand komt. Om het hoge risico te verminderen, hebben wij hieromheen een werkproces ontwikkeld.”

“Het voordeel van dit proces is dat het houvast biedt in de dagelijkse aanpak. Er is nu sprake van prioritering en er zijn speciaal opgeleide aandachtsfunctionarissen stalking aangesteld bij Veilig Thuis. Je kunt dit werk niet overlaten aan iedereen.”

“Nu worden meteen de hoge SASH-scores beoordeeld. We gaan met het slachtoffer en de verdachte praten. Is de stalker bekend bij de Reclassering? Wat loopt er al? Moet het slachtoffer de acute opvang in of volstaat een aware-kastje (noodknop). De doorlooptijd van dit soort zaken is door deze slag teruggebracht tot een week.”

“Voorheen had je geen integraal werkproces. Dan moest je de politie bellen en hopen dat je erdoorheen kwam. Toeval was een grotere factor. Nu kan een slachtoffer bij een hoge SASH altijd bellen naar een vaste collega bij de politie. De politie neemt contact op met de officier van justitie van ZSM. Die wordt dan direct zaakeigenaar. Dat kan ertoe leiden dat een verdachte eerder wordt aangehouden.”

“Daarnaast kunnen we een casus aandragen in het casusoverleg Huiselijk geweld in het Zorg- en Veiligheidshuis. In dit overleg coördineren we met alle ketenpartners. Daardoor kunnen we langer monitoren en een plan van aanpak maken. Soms is er dan nog veel te doen. We kijken naar wat beter kon, of bijvoorbeeld een contactpersoon vergeten is. Maar dankzij het werkproces kunnen we dit repareren en hierop voortbouwen. Het is een levend document, dat telkens aan de omstandigheden kan worden aangepast, maar wel met duidelijkheid voor alle betrokken partijen.”

Interview ZHV Rotterdam

“Het allerbelangrijkste is dat een organisatie stalking niet alleen kan aanpakken. Dat moet in samenhang gebeuren met andere organisaties. Zorg dat processen op een logische manier aansluiten. Dan krijg je synergie. Daar is dit werkproces voor bedoeld.”

“Om die reden hebben we van het werkproces een korte en een lange lesmodule gemaakt die professionals helpen dit proces zelf toe te passen. De modules zijn gemaakt met subsidie van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en in samenwerking met landelijke spelers als de Politie, het OM, Veilig Thuis, de Reclassering en Slachtofferhulp. En ik moet vooral ook recherchepsycholoog Bianca Voerman noemen, die de wetenschappelijke basis aandroeg om het werkproces op te baseren. De modules zijn online beschikbaar. Er is naast de video's ook een factsheet.”

“Zodra we het werkproces gingen toepassen, kregen we direct meer stalkingszaken en veel hoge SASH'es. Het is voor mij een teken dat het werkproces werkt. We krijgen opeens veel meer zaken in het vizier. Nu is de situatie genormaliseerd en zit het werkproces er bij ons goed in. Je kunt nu zien: het is goed gedaan. Dat zijn de resultaten.”

“Een mooi voorbeeld van een innovatie is een project dat de Reclassering trekt namens de keten. Het verkeert nog in een pril stadium, maar in Spanje en Portugal wordt het al toegepast. Het gaat om de koppeling van een waarschuwingsdevice voor het slachtoffer met de enkelband van een verdachte. Komen beide apparaten te dicht bij elkaar, dan gaat er een melding naar de meldkamer. Net als bij gewone enkelbanden. De politie kan zo dus beweging monitoren en tijdig interveniëren. Daarmee voorkom je dat het slachtoffer opeens in de ogen van de verdachte kijkt, of, erger.”

Landelijk geaccordeerd

- Werkproces (Ex-partner)stalking → 15
- Scholingsplan (Ex-partner)stalking → 35

(Ex-partner)stalking

Werkproces ZSM (Ex-partner)stalking

27 januari 2020 Definitief | Werkgroep Gezamenlijk aanpak Huiselijk Geweld VT & ZSM

**Judith van
Schoonderwoerd
den Bezemer-Wolters**
Landelijk OvJ HG

Bertine Koekkoek
Landelijk regisseur ZSM

Werkproces Gezamenlijke aanpak Huiselijk Geweld, waaronder ex-partner stalking, ZSM in samenwerking met Veilig Thuis

27 januari 2020 Definitief
Werkgroep Gezamenlijk aanpak Huiselijk Geweld VT & ZSM
Bertine Koekkoek

Inhoud

Inleiding	
Doel en uitgangspunten notitie	3
Instroom van verdachten Huiselijk Geweld op ZSM	4
Processtappen HG zaken op ZSM	5
Stap 1	
Is er een redelijk vermoeden van een bewijsbaar strafbaar feit?	6
Stap 2	
Veiligheidsbeoordeling: Wat is de ernst van de onveiligheid en is er sprake van acute en of structurele onveiligheid?	6
Stap 3	
Beoordeling van het bewijs	11
Stap 4	
Het nemen van veiligheidsmaatregelen	15
Stap 5	
Advies afdoeningsbeslissing ZSM, ZM of voorgeleiding RC	17
Stap 6	
Afdoeningsbeslissing of routeringsbeslissing ZSM	17
Stap 7	18
Processtappen aansluitend op ZSM	19
Hoe verder na ZSM met de gezamenlijk uitvoering van het veiligheidsplan tussen justitie en zorg?	19
Bijlage I	
Acute en of Structurele Onveiligheid	21
Bijlage II	24
Werkproces op ZSM minderjarige verdachten Huiselijke Geweld in samenwerking met Veilig thuis	25
Bijlage III	27
Afstemmingsafspraken tussen VT en SHN bij gezamenlijke aanpak HG op ZSM	28
Bijlage IV	30
Regulier werkproces ZSM	30
Bijlage V	31
Regulier Werkproces VT	31
Bijlage V	32
Wat is een Veiligheidsplan?	32
Bijlage VII	34
Bijzondere voorwaarden	34
Bijlage VIII	35
Deelnemers werkgroep gezamenlijke aanpak Huiselijk Geweld VT & ZSM	35

Inleiding

Het Openbaar Ministerie (hierna OM), politie, Veilig Thuis (hierna VT), Raad voor de Kinderbescherming (hierna RvdK) en de drie reclasseringsorganisaties (hierna 3RO) hebben (deels gelijke) wettelijke opdrachten in zaken met huiselijk geweld (hierna HG) en kindermishandeling (hierna KM). Deze overlap zit op twee punten: het onderzoek naar wat er is gebeurd en het besluit over wat er aanleiding van (strafbare vormen van) HG en KM moet gaan gebeuren. Dit betekent dat er tussen de strafrechtsketen en VT afstemming moet plaatsvinden over het onderzoek en de interventies, om overlap en of parallelle trajecten te voorkomen.

Daarnaast is bij huiselijk geweld meestal een langdurend en gefaseerd ondersteunend hulpverleningstraject van één of meerdere jaren nodig, om structurele verandering van bestaande (gewelds)patronen tot stand te brengen. Deze bestaande patronen kunnen niet eenzijdig of eenmalig vanuit het strafrecht worden doorbroken. Wel kan het strafrecht deze (reeds lopende) hulpverleningstrajecten ondersteunen en versterken door de inzet van strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen. Zowel ten bate van de directe veiligheid (bescherming van slachtoffers) als ter ondersteuning van risicogestuurde zorg (aanpakken van de onderliggende oorzaken van het geweld).

Omdat bijna alle HG zaken die strafrechtelijk vervolgd worden op ZSM binnenkomen, is afstemming en een gezamenlijke aanpak tussen ZSM en VT noodzakelijk.

Het landelijk bestuur van ZSM, de VVE ZSM, en het landelijk directienetwerk Veilig Thuis hebben daarom aan de werkgroep Gezamenlijk Aanpak HG VT & ZSM de opdracht gegeven hen te adviseren over een op elkaar afgestemde aanpak. Deze opdracht staat beschreven in de startnotitie: Ontwikkeling gefaseerde & gecombineerde aanpak Huiselijk Geweld met Veilig Thuis op ZSM (december 2018).

Doel en uitgangspunten notitie

In deze notitie is het generiek werkproces voor ZSM en VT uitgewerkt. Hiermee beogen we helderheid en eenduidigheid te verschaffen over wat, wanneer en door wie moet worden uitgevoerd.

Dit werkproces is gebaseerd op/ houdt rekening met de Aanwijzing Opsporing, de Aanwijzing HG van het OM, het geharmoniseerde werkproces ZSM, het handelingsprotocol van VT, de wettelijke taken van alle betrokken organisaties en de visie "Veiligheid Voorop".

Deze notitie richt zich op **relationeel geweld, inclusief ex partner stalking en huiselijk geweld, waarvan kinderen al of niet getuige zijn.**

Primaire kindermishandeling is buiten deze aanpak gehouden. In de handreiking 'Samenwerking bij strafbare kindermishandeling' is de samenwerking beschreven tussen Veilig Thuis, politie/Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering in gevallen van meldingen aan Veilig Thuis waarbij sprake is van

een vermoeden van strafbare kindermishandeling. Deze samenwerking zal in een ander traject, aangestuurd vanuit het netwerk Zorg Straf HG en KM, nog nader worden uitgewerkt.

Hoewel civielrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke interventies allemaal waardevol zijn om in te zetten om HG te stoppen, ligt in deze notitie de nadruk op de strafrechtelijke interventies. Bij HG zaken die instromen op ZSM en waarbij sprake is van een strafbaar feit moet namelijk een strafrechtelijke beslissing worden genomen. Deze beslissing draagt zoveel als mogelijk bij aan een persoonsgerichte aanpak als onderdeel van een (al lopend) systeemgerichte aanpak vanuit de zorg.

Andere organisaties en ontwikkelingen, die ook een rol spelen in de aanpak van HG, zoals bijvoorbeeld het Z&VH of de multidisciplinaire aanpak (MDA++) worden niet in deze notitie benoemd. Om de notitie overzichtelijk te houden is hun rol niet in deze notitie beschreven.

Naast ZSM, worden (de zwaardere) HG zaken opgepakt door de afdeling onderzoeken binnen het OM. De samenwerking ten aanzien van deze zaken zal in een later stadium opgepakt gaan worden, daar het buiten de scope van dit traject valt. De verwachting is dat dit beter en makkelijker kan worden opgepakt, als de samenwerking met VT op ZSM al goed is georganiseerd.

Deze notitie is gericht op meerderjarige verdachten. In bijlage II is het generiek werkproces voor minderjarige verdachten van huiselijk geweld weergegeven. De werkgroep heeft ervoor gekozen de werkprocessen van minder- en meerderjarigen op te splitsen, omdat de RvdK in beide processen verschillende wettelijke taken heeft en dit onderscheid voor alle betrokkenen helder dient te zijn. Daar het aantal meerderjarige verdachten van huiselijk geweld aanzienlijk hoger is dan het aantal minderjarige verdachten, is er voor gekozen in het generieke werkproces uit te gaan van meerderjarige verdachten.

In een aanvullende notitie zijn de randvoorwaarden (en de opgaven) in kaart gebracht, die nodig zijn om de gezamenlijke aanpak (gefaseerd) uit te kunnen voeren.

Instroom van verdachten Huiselijk Geweld op ZSM

Op ZSM wordt bij de instroom van zaken een onderscheid gemaakt in aangehouden verdachten (de zogenaamde "vast zaken") en de verdachten die wel verhoord worden, maar niet aangehouden zijn (de zogenaamde "niet-vast zaken").

Daarnaast is er bij huiselijk geweld een onderscheid te maken tussen verdachten die op heterdaad zijn aangehouden en verdachten die aangehouden/gehoord zijn op basis van een gepland onderzoek dat volgt op een verdenking tegen hen.

In de toekomst zal er vaker voorafgaand aan het insturen van de zaak naar ZSM al overleg zijn geweest met Veilig Thuis (hierna VT):

- Bij het zogenaamd '**Motorkapoverleg**', waarbij politie en VT en in sommige gevallen ook andere partners direct acties afstemmen omdat er sprake is van acuut gevaar voor het slachtoffer (bijvoorbeeld bij 112 meldingen).
- Bij geplande onderzoekszaken kan eveneens voorafgaand aan het verhoor van de verdachte – dus voorafgaand aan het insturen naar ZSM – overleg plaatsvinden. Dit zogenaamd **Actieoverleg** is tussen meerdere partijen, zoals politie, VT, OM en eventueel Raad voor de Kinderbescherming en de reclassering. Dit overleg is bedoeld om samen met VT en justitiepartners casuïstiek vroegtijdig af te stemmen, indien er sprake is van samenloop van straf/zorg en/of bij (vermoedens van) een strafbaar feit (waarbij een politieonderzoek nog loopt). Het belangrijkste doel is het afstemmen van onderzoekshandelingen en het samenwerken aan directe veiligheid voor alle betrokkenen door concrete acties af te spreken en uit te voeren. Eén van de acties kan dan zijn dat de verdachte wordt aangehouden.

Processtappen HG zaken op ZSM

Onafhankelijk of er sprake is van een geplande of ongeplande aanhouding of verhoor, zal er altijd een aantal vragen in het proces (soms voorafgaand aan) op ZSM beantwoord moeten worden bij HG zaken.

Dat zijn de volgende vragen:

1. **Vermoeden van een bewijsbaar strafbaar feit:** Is er een redelijk vermoeden van een strafbaar feit?
2. **Veiligheidsbeoordeling:** Wat is de ernst van de onveiligheid met betrekking tot het systeem en is er sprake van acute en of structurele onveiligheid?
3. **Bewijsbeoordeling:** Is er al voldoende bewijs voor een veroordeling, is nader onderzoek mogelijk dan wel nodig of zijn er ernstige bezwaren?
4. **Veiligheidsmaatregelen:** Zijn directe (strafrechtelijke) veiligheidsmaatregelen noodzakelijk? Zijn risico-gestuurde interventies geïndiceerd voor het betreffende gezin?
5. **Advisering:** Wat moet het advies aan OvJ en/of RC en/of rechter inhouden ten aanzien van de afdoening en op welke manier krijgen veiligheidsbeoordeling, de veiligheidsvoorwaarden en de daaraan te koppelen justitiële maatregelen een plek daarin?
6. **Afdoeningsbeslissing op ZSM:** Wat is een passende (strafrechtelijke) reactie op het strafbare feit, welke maatregelen en of interventies zijn helpend, en hoe krijgen de antwoorden op bovenstaande vragen daar een plek in?
7. **Direct en persoonlijk informeren van het slachtoffer over de afdoeningsbeslissing op ZSM**

Als er onvoldoende bewijs is voor een strafrechtelijke reactie, wordt VT geïnformeerd dat een strafrechtelijke interventie geen optie is. Waar nodig zal, in het kader van de veiligheid van de betrokkenen, informatie over het feit en de betrokken personen verstrekt worden aan VT. In samenwerking met politie en RvdK (indien van toepassing bij minderjarige kinderen) zal VT vervolgens bekijken wat nodig is voor de veiligheid en of en zo ja welk ander juridisch kader daarvoor ingezet kan worden (bestuursrechtelijk, civielrechtelijk)

Stap 1

Is er een redelijk vermoeden van een bewijsbaar strafbaar feit?

De **officier van justitie** beoordeelt of er sprake is van een vermoeden van een strafbaar feit.

Er is in beginsel een **vermoeden van een bewijsbaar strafbaar feit** als:

- één van de betrokkenen verklaart dat van een strafbaar feit sprake is geweest (mishandeling, vernieling, bedreiging etc) en/of
- de situatie ter plaatse aanleiding geeft te vermoeden dat van een strafbaar feit sprake is geweest (vernieelde goederen bijvoorbeeld) en/of
- er letsels zijn die niet (met zekerheid) uit medische (interne) oorzaken te verklaren zijn en/of
- een derde verklaart strafbare feiten te hebben gezien

Voor een vermoeden van een bewijsbaar strafbaar feit is niet nodig dat iemand aangifte doet: politie kan ambtshalve onderzoek doen. Het is ook niet nodig dat er sprake is van wettig en overtuigend bewijs; die vraag komt pas later in het proces aan de orde. Het gaat om het vermoeden en de inschatting dat dat vermoeden kan leiden tot een bewijsbaar strafbaar feit.

Indien er geen redelijk vermoeden is van een bewijsbaar strafbaar feit stopt het strafrechtelijk proces op ZSM. VT wordt daarover geïnformeerd.

Stap 2

Veiligheidsbeoordeling: Wat is de ernst van de onveiligheid en is er sprake van acute en of structurele onveiligheid?

Zowel bij een aangehouden HG verdachte als bij een verdachte die niet is aangehouden, is het belangrijk om te weten of het wel of niet veilig is voor betrokkenen in het systeem (zoals partner/familie/ huisgenoten en of kinderen).

De **veiligheidsbeoordeling** geeft informatie over de mate en soort van onveiligheid.

VT heeft de wettelijke opdracht om bij alle VT-meldingen van de politie een veiligheidsbeoordeling uit te voeren. Dat geldt dus ook voor verdachten die al dan niet gepland worden aangehouden of gehoord en 'instromen' op ZSM, daar waar sprake is van HG.

Van deze beoordeling wordt door politie en OM gebruik gemaakt bij de afweging of **beschermingsmaatregelen** nodig zijn.

Politie en OM hebben de wettelijke opdracht om in elke zaak, dus ook bij HG, een **Individuele Beoordeling (IB)** te doen. Met deze individuele beoordeling worden de beschermingsbehoeften van het slachtoffer in kaart gebracht, zodat passende beschermingsmaatregelen kunnen worden ingezet. Tijdens de IB wordt vooral rekening gehouden met bijzondere kwetsbaarheden van het slachtoffer (denk aan leeftijd of taalachterstand), het soort strafbaar feit of de aard van het strafbare feit, evenals de omstandigheden waaronder het strafbare feit is gepleegd. De politie neemt de IB af en het OM kan de IB waar nodig actualiseren. Vervolgens zullen, indien nodig, beschermende maatregelen worden getroffen.

Waar sprake is van Huiselijk Geweld, zal de politie altijd een afweging maken over of extra beschermingsmaatregelen nodig zijn. Zodra de zaak bij het OM is, wordt de afweging door het OM geactualiseerd.

Rol SHN

Uitgangspunt is dat SHN alle slachtoffers belt en dus ook ten aanzien van HG zaken. Doel is hen te informeren over het strafproces en hun rechtspositie. Indien gewenst kan SHN het slachtoffer daarin begeleiden. SHN informeert ook over het schadefonds geweldsmisdrijven en ondersteunt bij de aanvraag. Daarnaast worden de wensen van het slachtoffer over de afdoening en de beschermingsbehoefte in kaart gebracht. Het perspectief en de wensen van het slachtoffer wordt door SHN aan het OM op ZSM doorgegeven in verband met de afdoeningsbeslissing.

SHN en VT hebben met elkaar afspraken gemaakt waarom en waarover zij in het kader van de gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld met elkaar afstemmen. Zie bijlage IV

Uitvoering veiligheidsbeoordeling door Veilig Thuis

Om een goede veiligheidsbeoordeling te kunnen maken, is eerst kennis nodig over wat er nu precies is gebeurd (het geweldsincident dat aanleiding is voor de instroom op ZSM).

Die informatie komt uit het opsporingsonderzoek van de politie, bij stalking uit de SASH (Screening Assessment for Stalking and Harassment. Zie bijlage IX), uit

de zorg melding aan VT, uit het contact dat VT eventueel gehad heeft met betrokkenen (het systeem) en informatie van andere organisaties, zoals het eerste contact dat de reclassering met de verdachte heeft gehad in de **vroegehulp**¹.

Daarnaast is nodig te weten wat er vooraf ging aan het incident en welke eventueel eerdere onveilige situaties zich hebben voorgedaan. Is er een patroon zichtbaar en zo ja welke en waar bestaat dat uit?

Bij vermoeden van een strafbaar HG-feit, kan ZSM (politie, 3RO en RvdK) hierover informatie geven aan VT. Door de feiten die elk van de partijen verzameld heeft op of vanuit ZSM bij elkaar te leggen en vervolgens vanuit ieders deskundigheid met elkaar te bespreken en te duiden wordt VT beter in staat gesteld een goede veiligheidsbeoordeling te maken.

Al deze informatie is van belang om tot een goede veiligheidsbeoordeling te kunnen komen, om uit te leggen aan direct betrokkenen en hun netwerk waarom er zorgen zijn, om **veiligheidsvoorwaarden** vast te stellen, waarover met hen **veiligheidsafspraken** gemaakt moeten worden en om indien nodig **veiligheidsmaatregelen** te nemen.

Veiligheidsvoorwaarden zijn nodig om directe veiligheid in het gezin te realiseren, als er sprake is van acute en / of structurele onveiligheid.

Bijvoorbeeld dat verdachte niet in het gezin verblijft als hij alcohol heeft gedronken.

VT is verantwoordelijk voor het opstellen van de veiligheidsvoorwaarden.

Veiligheidsafspraken worden gemaakt over de manier waarop het gezin samen met het netwerk uitvoering geeft aan de veiligheidsvoorwaarden. Bijvoorbeeld bij wie uit het netwerk de verdachte/dader kan slapen, indien hij/ zij gedronken heeft. Deze afspraken worden vastgelegd in het veiligheidsplan.

VT is verantwoordelijk voor het opstellen van de veiligheidsafspraken met de direct betrokkenen bij acute en structurele onveiligheid, tenzij er hulpverlening betrokken is dan wel overdracht naar het netwerk plaats kan vinden.

Veiligheidsmaatregelen zijn (juridische) maatregelen die noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat de veiligheidsvoorwaarden gerealiseerd zullen worden; om voldoende zeker te zijn dat de betrokkenen zich (kunnen) houden aan de veiligheidsvoorwaarden.

Vanuit ZSM kunnen veiligheidsmaatregelen vanuit een strafrechtelijk kader geadviseerd (3RO of RvdK), gevorderd (OM) dan wel opgelegd worden (OM en ZM). Andere juridische kaders zijn bestuursrechtelijk en civielrechtelijk.

In de veiligheidsbeoordeling wordt een onderscheid gemaakt naar acute onveiligheid en structurele onveiligheid. Dit onderscheid is belangrijk:

Bij **acute onveiligheid** moeten directe veiligheidsmaatregelen getroffen worden, teneinde gezinsleden **veilig te stellen**, omdat er direct fysiek gevaar is ten gevolge van het te verwachten gedrag van verdachte en of het netwerk

¹ De reclassering kan een verdachte die in verzekering is gesteld bezoeken. Het vroegehulpbezoek biedt de mogelijkheid om in een zo vroeg mogelijk stadium contact te leggen met de verdachte en in te schatten of reclasseringsinzet nodig is.

(bijvoorbeeld bij een gerelateerd geweld). Bij directe veiligheidsmaatregelen ligt de focus op het beschermen van de slachtoffers, bijvoorbeeld door er voor te zorgen dat er geen fysiek contact tussen verdachte en slachtoffer mogelijk is. Dan kan bijvoorbeeld met een locatieverbod of door civiel rechtelijk met spoed een kind uit huis te plaatsen.

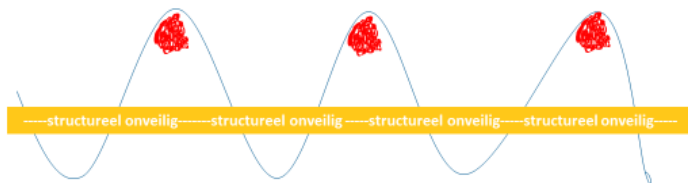
Bij alle strafbare feiten waar 8 jaar of meer gevangenisstraf op staat, is in beginsel sprake van acute onveiligheid. Bij zaken waarin de ene ex-partner inbreuk maakt op het persoonlijke leven van de ander, biedt de SASH daarnaast zicht op de mate van acute onveiligheid. De SASH wordt afgenomen door de politie.

Bij **structurele onveiligheid** kunnen ook (juridische) veiligheidsmaatregelen nodig zijn. Er zal eerst inzet gepleegd moeten worden om de directe veiligheid van alle directbetrokkene(n) te realiseren. De (juridische) veiligheidsmaatregelen voor structurele onveiligheid zijn gericht op het ondersteunen van de aanpak, die noodzakelijk is om de oorzaken van het geweld weg te nemen (of om de impact te verminderen) teneinde stabiele veiligheid te realiseren.

Bijvoorbeeld de verplichting van de verdachte tot het volgen van een gedragstraining gericht op het voorkomen van partnergeweld.

Structurele onveiligheid met episodes van acute onveiligheid

Bij veel gezinnen waarbij sprake is of was van acute onveiligheid is daarnaast ook sprake van structurele onveiligheid als het incident onderdeel is van een patroon van herhalende onveilige gebeurtenissen. Zoals in onderstaand plaatje wordt uitgebeeld: structurele onveiligheid met episodes van acute onveiligheid

De mate en soort van (on)veiligheid is daarom vaak dynamisch. Bij nieuwe situaties of incidenten zal de veiligheid weer opnieuw moeten worden onderzocht om (op ZSM) te kunnen beoordelen welke veiligheidsmaatregelen op dat moment nodig zijn.

Veiligstellen is het nemen van maatregelen ter bescherming bij acute onveiligheid (direct fysiek gevaar)

Stap 1: VT stelt veiligheidsvoorwaarden om deze acuut onveilige situatie te beëindigen.

Stap 2: VT maakt op basis hiervan afspraken met direct betrokkenen en samenwerkingspartners.

Stap 3: Indien direct betrokkenen niet willen meewerken of indien het OM en/of de Zittende Magistratuur (ZM) het noodzakelijk acht dat maatregelen nodig zijn

om voldoende zeker te zijn dat de betrokkenen zich (kunnen) houden aan de veiligheidsvoorwaarden, dan worden strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen genomen ter ondersteuning van de veiligheidsvoorwaarden.

Het nemen van veiligheidsmaatregelen

Op basis van de veiligheidsbeoordeling wordt op ZSM besproken of het nodig is om op korte termijn veiligheidsmaatregelen te treffen die de acute (en structurele) onveiligheid kunnen opheffen of de veiligheid in voldoende mate kunnen waarborgen.

Hoewel niet noodzakelijk is het wel aannemelijk dat bij HG zaken, die instromen op ZSM en waarbij sprake is van acute onveiligheid, veiligheidsmaatregelen vanuit het strafrecht geïndiceerd zijn. Strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen kunnen bestaan uit het niet-vrijlaten van een verdachte, het opleggen van een contact- of gebiedsverbod (al dan niet elektronisch gecontroleerd) of een meldingsgebod. Ook zijn aanwijzingen of voorwaarden ten aanzien van het gedrag van de verdachte soms mogelijk, zoals het (alvast) meewerken aan (reeds ingezette) hulpverlening.

Voor een aantal veiligheidsmaatregelen is een rechterlijke beslissing nodig. Waar nodig worden zaken in dat geval dan ook aan de rechter voorgelegd.

Indien nodig kunnen, bij aanwezigheid van kinderen, daarnaast ook veiligheidsmaatregelen vanuit het civielrechtelijk kader worden opgelegd.

Ten slotte biedt het stelsel Bewaken & Beveiligen mogelijkheden om maatregelen te treffen in situaties van acute onveiligheid.

Veiligheidsbeoordeling bij aangehouden verdachten ZSM

Bij aangehouden verdachten moet binnen zes of negen uur duidelijk zijn of er sprake is van acute onveiligheid. Binnen die tijd moet namelijk worden beoordeeld of de verdachte – al dan niet in afwachting van een eindbeslissing over de afdoening – in vrijheid kan worden gesteld of juist **in verzekering moet worden gesteld**².

Het uitgangspunt is dat een verdachte, waarbij sprake is van acute onveiligheid, niet in vrijheid gesteld wordt zonder (juridische) veiligheidsmaatregelen!

² Over verdachten die zijn aangehouden door de politie moet het OM binnen 9 uur besluiten of hij/zij in verzekering kan/moet worden gesteld. De in verzekeringstelling kan maximaal 6 dagen duren (doorgaans 3 dagen). De officier van justitie kan wanneer er ernstige bezwaren zijn ten aanzien van de vraag of de verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit waarop in de wet een gevangenisstraf van vier jaar of meer staat, of in bepaalde met name genoemde gevallen, *voorlopige hechtenis* (bewaring) vorderen bij de *rechter-commissaris*. Voorgeleiding kan als er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat verdachte een feit gaat plegen waar 6 jaar of meer op staat (artikel 67a lid 2 onder 1 Sv), als verdachte eerder een straf of maatregel heeft gehad voor een in lid 2 onder 3 van artikel 67a Sv genoemd feit én ernstig gevreesd moet worden dat hij dat nogmaals gaat doen (artikel 67a lid 2 onder 3 Sv)). Voorgeleiding kan ook als er ernstig rekening mee gehouden moet worden dat hij een feit gaat plegen waardoor de gezondheid of veiligheid van personen in gevaar kan worden gebracht, dan wel algemeen gevaar voor goederen kan ontstaan (artikel 67a lid 2 onder 1 Sv).

Veiligheidsbeoordeling is nog niet afgenomen bij aangehouden verdachten

Het kan voorkomen dat er nog geen veiligheidsbeoordeling is geweest op het moment dat er over de invrijheidstelling van een verdachte – tegen wie wel ernstige bezwaren bestaan – moet worden besloten.

Daar de mate van onveiligheid op dat moment nog niet duidelijk is, is in het belang van het onderzoek een veiligheidsbeoordeling noodzakelijk alvorens een besluit kan worden genomen over de invrijheidstelling. De vraag of en op welke gronden voorgeleiding aan de Rechter-Commissaris noodzakelijk is, kan zonder zicht op de onveiligheid en eventuele strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen namelijk nog niet beantwoord worden. Het belang van de veiligheidsbeoordeling als onderdeel van het onderzoek is voldoende grond om een verdachte in afwachting daarvan in verzekering te stellen.

Veiligheidsbeoordeling bij gehoorde verdachten

Op ZSM stromen ook zaken in waarbij een verdachte van HG wel verhoord is door de politie, maar waarbij de verdachte niet is aangehouden. Als het goed is heeft de politie in dit soort zaken al een VT-melding naar VT gestuurd en heeft VT binnen vijf werkdagen na de melding een veiligheidsbeoordeling gedaan.

Op ZSM moet dan ook (door reclassering of raad voor de kinderscherming) in die gevallen bij VT navraag gedaan worden over deze veiligheidsbeoordeling en of aanvullende informatie uit de strafrechtssketen aanleiding is voor aanpassing van deze beoordeling. En of de eventuele veiligheidsvoorwaarden die op basis van deze eerdere beoordeling zijn opgesteld, aangepast moeten worden dan wel aangevuld moeten worden met andere veiligheidsvoorwaarden.

Vervolgens moet deze informatie betrokken worden bij het advies van de reclassering aan het OM over de vraag of en zo ja strafrechtelijke maatregelen nodig zijn voor de veiligheid c.q. het bestaande veiligheidsplan kunnen versterken. Het OM oordeelt vervolgens over de beschermings- en/of veiligheidsmaatregelen en waar nodig legt het OM zaken in dat kader voor aan de rechter.

Waar alsnog op dat moment sprake is van acute onveiligheid, moet daarnaast een plan gemaakt worden om op korte termijn aan die acute onveiligheid een einde te maken door de direct betrokkenen te beschermen, bijvoorbeeld door middel van contact- of gebiedsverboden of (gedwongen) uit huis plaatsen van het kind of opvang regelen voor het meerderjarig slachtoffer (bijvoorbeeld bij een gerelateerd geweld of criminele families die kinderen uitbuiten).

Stap 3

Beoordeling van het bewijs

Een volgende stap die op ZSM moet worden gezet, is de vraag of er voldoende wettig en overtuigend bewijs is om te oordelen dat verdachte het strafbare feit daadwerkelijk heeft begaan. De beantwoording van deze vraag is op ZSM verantwoordelijkheid van het OM

Er zijn bij HG zaken op ZSM verschillende scenario's mogelijk:

a. Er is geen of onvoldoende bewijs (en dat kan er ook niet meer komen)

Als er onvoldoende bewijs is, moet de zaak worden geseponeerd wegens onvoldoende bewijs. Ook als er sprake is van acute en of structurele onveiligheid.

VT wordt hierover door het OM geïnformeerd. VT bekijkt vervolgens aan de hand van de veiligheidsbeoordeling en in overleg met politie en de RvdK, welke vervolgstappen nodig zijn om de veiligheid voldoende te waarborgen. (Informatie over de strafzaak die nodig is voor VT om deze afwegingen goed te kunnen maken, kan met VT worden gedeeld. Idealiter gebeurt dit direct vanuit ZSM met de RvdK en de politie, nadat het OM genoodzaakt is de zaak te seponeren):

Vrijwillige Hulpverlening

Op basis van de veiligheidsbeoordeling, wordt door VT besloten welke vervolgstappen nodig zijn: dit kan zijn overdragen naar lokale veld en/of betrokken hulpverleners. De overdrachtspartij uit het lokale veld maakt met de direct betrokkenen en hun netwerk afspraken om de veiligheidsvoorwaarden te realiseren.

Als het vrijwillig kader in voldoende mate waarborgen geeft voor de acute en structurele veiligheid van de betrokkenen, kan volstaan worden met het vrijwillig kader.

Ook kan VT besluiten om zelf de dienst veiligheidsvoorwaarden (of onderzoek) in te stellen. VT volgt hierbij het reguliere werkproces.

Hulpverlening met een niet-strafrechtelijk juridisch kader

Waar een juridisch kader nodig is om de veiligheid op korte en langere termijn te waarborgen, kan VT met politie en/of RvdK overleggen over juridische maatregelen:

a. Bestuursrechtelijk; het tijdelijk huisverbod.

Het huisverbod houdt in dat een pleger van huiselijk geweld in beginsel tien dagen zijn of haar woning niet meer in mag en in die periode ook geen contact mag opnemen met de achterblijvers. De maatregel biedt de mogelijkheid om in een noodsituatie te voorzien in een afkoelingsperiode waarbinnen de nodige hulpverlening op gang kan worden gebracht en escalatie kan worden voorkomen. Het huisverbod kan ook worden opgelegd als er gevreesd wordt voor de veiligheid van kinderen. Het huisverbod wordt in de vorm van een beschikking uitgereikt door de burgemeester of door de politie indien zij daartoe wordt gemandateerd. Als iemand het niet eens is met het huisverbod, kan hij/zij bezwaar en beroep aantekenen bij de bestuursrechter, die vervolgens het huisverbod toetst. Voor een huisverbod is niet nodig dat er bewijs is voor een incident. Bewijs voor onveiligheid is wel nodig. De bewijsdrempel – dat betekent hoeveel bewijs er nodig is, en hoe zeker het moet zijn dat een bepaalde situatie aan de hand is – is lager dan bij het strafrecht. Dat er sprake is van onveiligheid hoeft alleen maar aannemelijk gemaakt te worden. In het strafrecht moet sprake zijn van afwezigheid van redelijke twijfel. Daarmee

kan het huisverbod dus uitkomst bieden in gevallen waarin er onvoldoende strafrechtelijk bewijs is, maar waarbij er wel sterke aanwijzingen zijn dat er (acute) onveiligheid is³.

b. Civielrechtelijk; de (voorlopige) ondertoezichtstelling en/of de uithuisplaatsing

Als er sprake is van zorgen voor de veiligheid en/of de ontwikkeling van kinderen, kan er door de rechter tot een (V)OTS en/of een machtiging uithuisplaatsing worden besloten. Dat kan op verzoek van de RvdK en op verzoek van de OvJ⁴. In de meeste gevallen besluit de civiele rechter pas tot deze maatregel nadat de RvdK een beschermingsonderzoek heeft verricht⁵.

Voorafgaand aan en tijdens het onderzoek van de RvdK moeten er veiligheidsafspraken gemaakt worden en toezicht zijn op de veiligheid van de kinderen. Verantwoordelijkheid hiervoor kan bij VT, GI of de gemeente liggen.

Als er sprake is van een vermoeden van een strafbaar feit op ZSM, dat gepleegd is door volwassenen onderling, en er kinderen in het gezin zijn, doet de politie een VT-melding zoals hiervoor beschreven.

Als de zorgen dermate ernstig zijn dat er onderzoek nodig is, kan de Raad een beschermingsonderzoek starten. Daarvoor is een formulier beschikbaar, het Verzoek Tot Onderzoek, waarmee het starten en doorlopen van het onderzoek versneld wordt omdat direct de juiste gegevens geïnventariseerd worden.

Het beschermingsonderzoek is gericht op de vraag of er noodzaak is voor een civielrechtelijke beschermingsmaatregel en welke doelen gesteld worden om de veiligheid van het kind te garanderen en gezonde ontwikkeling mogelijk te maken.

Als er sprake is van zaken die zodanig ernstig zijn dat gedwongen kader zou moeten worden overwogen, kan door de RvdK ook ambtshalve besloten worden tot onderzoek.

b. Er is onvoldoende bewijs, maar onderzoek t.b.v. bewijs is mogelijk

In overleg met de politie kan het OM besluiten dat nader onderzoek naar de feiten nog mogelijk dan wel nodig is. Dat doet het OM alleen als er sprake is van acute of structurele onveiligheid en strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen noodzakelijk zijn.

³ Tot nu toe wordt vaak besloten tot het opleggen van een huisverbod in zaken waarin ook afdoende strafrechtelijke maatregelen mogelijk zijn. Het is de vraag of in de toekomst kan worden volstaan met een strafrechtelijke maatregel (denk aan een contact- of gebiedsverbod al dan niet in het kader van een schorsing van de VH danwel ex 509hh). Verkend wordt of dit hetzelfde resultaat biedt met het oog op de acute veiligheid, als de werkwijze waarmee momenteel het huisverbod wordt ingezet. Het is dan wel nodig dat de benodigde crisishulpverlening vanuit de gemeente direct ingezet wordt, maar daarvoor is de juridische vorm van het huisverbod niet noodzakelijk.

⁴ Het uitgangspunt is dat de RvdK hiertoe het initiatief neemt.

⁵ Ook het OM heeft de bevoegdheid om bij de civiele rechter een (V)OTS te vragen

Als daarvan geen sprake is, zal gelet op de uitgangspunten in de aanwijzing Huiselijk Geweld in beginsel afgezien kunnen worden van nader onderzoek. Vervolgens kan wegens gebrek aan bewijs besloten worden tot een bewijssepot.

Als er wel sprake is van acute of structurele onveiligheid, wordt waar mogelijk nader onderzoek verricht. Middels een **onderzoeksplan** wordt door de politie in kaart gebracht wat nog voor onderzoekshandelingen moeten worden uitgevoerd. Het onderzoeksplan wordt gemaakt door de politie en voorgelegd aan het OM ter accordering en eventueel aanvulling.

Ook in situaties waarbij het slachtoffer heeft aangegeven dat hij of zij vervolging wenst, moet waar mogelijk nader onderzoek zoals hiervoor beschreven worden ingezet.

c. Er is voldoende bewijs

Als het OM op ZSM inschat dat er voldoende bewijs is voor een strafrechtelijke afdoening én er is sprake van acute en of structurele onveiligheid, dan moet er bij 3RO advies worden ingewonnen over de soort afdoening en de inhoud van eventuele veiligheidsmaatregelen.

Het komen tot een advies over deze afdoeningsbeslissing, kost vaak tijd. De definitieve beslissing moet daarom vaak worden uitgesteld. In dergelijke situaties wordt er op ZSM een zogenaamde **plandatumzaak** van gemaakt, waarbij de betrokken organisaties (3RO in samenwerking met o.a. VT) meer tijd krijgen om hun onderzoek en advies uit te voeren.

In deze situaties, waarin er nog geen definitief advies is over de afdoening, moeten er echter wel voldoende maatregelen zijn om de veiligheid in de tussentijd op voldoende wijze te waarborgen. Dat geldt temeer in zaken die op enig moment aan de rechter worden voorgelegd.

Ook voor deze situaties geldt – net als de situaties waarbij alleen nog maar sprake is van ernstige bezwaren – dat de verdachte niet in vrijheid gesteld kan worden zonder dat er (juridische) veiligheidsmaatregelen zijn genomen. Er moet dus worden afgewogen of verdachte in verzekering moet worden gesteld en/of moet worden voorgeleid. Als het gaat om een verdachte die alleen maar is gehoord en niet is aangehouden, kan zelfs worden overwogen deze alsnog aan te houden waar dat nodig is voor de directe veiligheid⁶.

Bij 'enkel' structurele onveiligheid zijn geen directe strafrechtelijke beschermingsmaatregelen nodig. Samen met de direct betrokkenen, hun netwerk en betrokken professionals zullen veiligheidsvoorwaarden voor directe veiligheid worden opgesteld, om de veiligheid te gaan borgen op minimaal aanvaardbaar niveau voor de belangrijkste onveilige situaties. Vervolgens is er

⁶ Als je iemand wilt aanhouden, nadat je hem eerder al hebt aangehouden, moet er sprake zijn van nieuwe feiten of omstandigheden (dat geldt niet als je de verdachte alleen nog maar hebt verhoord, zonder aanhouding).

Dat het onveilig is, kan worden gezien als een nieuwe omstandigheid, op grond waarvan je kan aanhouden. Voorwaarde is wel dat er dan nog steeds een vermoeden van een strafbaar feit is.

dan ruimte en tijd voor de aanpak van de onderliggende risicofactoren. Daarvoor is van belang dat in het onderzoek en reclasseringsadvies, middels risicotaxatie-instrument van de reclassering, de RISC, in kaart wordt gebracht welke factoren een rol spelen in het geweldspatroon. (Justitiële) Veiligheidsmaatregelen kunnen nodig zijn om het realiseren van dit hulpverleningsplan voor risicogestuurde zorg te ondersteunen.

Is er geen sprake van acute of structurele onveiligheid, en er dus geen veiligheidsmaatregelen vanuit het strafrecht nodig zijn, dan besluit het OM in beginsel tot een voorwaardelijk beleidssepot, tenzij het slachtoffer heeft aangegeven vervolging te wensen. Dit is weer in lijn met het bepaalde in de aanwijzing Huiselijk Geweld.

Stap 4 Het nemen van veiligheidsmaatregelen

Als er sprake is van acute onveiligheid, dan moeten er direct veiligheidsmaatregelen genomen worden.

In samenwerking met de betrokken ZSM partners denkt VT mee over eventuele benodigde strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen (zowel ten bate van de directe veiligheid als ter ondersteuning van de risicogestuurde zorg bij structurele onveiligheid).

De ZSM organisaties zijn verantwoordelijk voor het adviseren (3RO), vorderen (OM), opleggen (OM en of ZM) en (toezicht op de) uitvoering (OM, politie en of 3RO) van de strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen.

Het is daarom van belang dat tussen VT, 3RO en (indien nodig) RvdK afstemming is over de inhoud van de veiligheidsvoorwaarden en veiligheidsmaatregelen, rekening houdend met ieders wettelijke taak en deskundigheid:

- VT
De verantwoordelijkheid voor het opstellen van veiligheidsvoorwaarden voor directe veiligheid ligt, ook indien er sprake is van strafrecht, bij VT. Deze veiligheidsvoorwaarden zijn gericht op het gehele systeem en is dus breder dan de verdachte alleen. Bij structurele onveiligheid heeft VT eveneens de verantwoordelijkheid voor het opstellen van de veiligheidsvoorwaarden voor het gehele systeem.
- Reclassering
De reclassering is in staat en gepositioneerd tot een samenwerkingsrelatie met de verdachte. Samenwerking met de verdachte is een voorwaarde om veiligheid tot stand te brengen. Vanuit het perspectief van de verdachte moet 3RO onderzoeken en beoordelen, mede op basis van de veiligheidsbeoordeling van VT, of en welke strafrechtelijke

veiligheidsmaatregelen hij/zij nodig heeft⁷ en vervolgens moet 3RO hierover, advies uit brengen aan OvJ, RC en/of rechter.

- RvdK
De RvdK beoordeelt de veiligheid vanuit het perspectief van het kind. De Raad kan op basis van de beschikbare informatie adviseren over de gewenste stappen die gezet kunnen worden, en over de vraag of een beschermingsonderzoek nodig is. Als er sprake is van een (beschermings)onderzoek⁸ kan de RvdK beoordelen of de voorwaarden voor veiligheid en voor de gezonde ontwikkeling van een kind aanwezig zijn.

Uitgangspunten samenwerking VT en de RvdK in huiselijk geweldzaken met minderjarige slachtoffers

VT en de RvdK hanteren als uitgangspunt dat ze in deze zaken mét elkaar werken en niet ná elkaar. Om effectief tot de goede interventie op het goede moment te komen werken VT en de RvdK met een gezamenlijke triage op ZSM bij HG zaken waar kinderen door het dossier lopen.

Dit betekent dat de RvdK 'instapt' op het moment van het formuleren van de veiligheidsvoorwaarden en de veiligheidsafspraken. Hierdoor wordt de informatie en kennis die aanwezig is bij de RvdK op het juiste moment in het proces betrokken.

Consequenties voor het niet navolgen van deze veiligheidsvoorwaarden stemmen VT en RvdK vooraf af (mandatering gezamenlijk vooraf regelen). Indien niet aan deze veiligheidsvoorwaarden wordt voldaan moet duidelijk zijn welke maatregelen worden toegepast in het belang van de veiligheid van het kind.

Uitgangspunt is dat het/de kind(eren) uit het systeem gesproken wordt door of VT of de RvdK voordat advies wordt gegeven.

Cruciaal bij het stellen van veiligheidsvoorwaarden is dat ouders hiervoor open staan (en niet alleen open staan voor hulp) en bereid zijn deze voorwaarden toe te passen die door VT zijn gesteld in het belang van de veiligheid van het kind.

De gevolgen voor het niet nakomen van de veiligheidsvoorwaarden worden duidelijk gecommuniceerd naar ouders en eventueel andere directbetrokkene(n).

Er worden per zaak afspraken gemaakt hoe en op welke manier toezicht is op de

⁷ In deze fase van het proces kan het nog te vroeg zijn voor het uitvoeren van een risicotaxatie. Systeemgerichte Risicotaxatie richt zich op de inventarisatie van die risicofactoren bij alle betrokkenen, waarvan we uit onderzoek weten dat ze een belangrijke rol spelen bij geweld: Wat zijn de belangrijkste risico's in dit gezin of in deze relatie om aan te pakken? Wat zijn de beschermende factoren? Als er sprake is van directe veiligheid (veiligheid is geborgd op minimaal niveau), pas dan kan aan veiligheid op lange termijn worden gewerkt en geïnventariseerd/getaxeerd worden wat er aan risicogestuurde en herstelgerichte zorg nodig is.

⁸ Een beschermingsonderzoek kan niet op dergelijke korte termijn plaatsvinden, maar de analyse van de situatie kan wel aanleiding zijn om een onderzoek te gaan starten.

uitvoering van de veiligheidsvoorwaarden (dit kan iedereen zijn: netwerk en/ of professional) en wie VT en/of RvdK informeert indien veiligheidsvoorwaarden niet worden nagekomen.

Stap 5

Advies afdoeningsbeslissing ZSM, ZM of voorgeleiding RC

De veiligheidsmaatregelen worden voorgelegd aan de beslissende instantie, te weten OM en in sommige gevallen vervolgens ook de RC en/of de rechter die de eindbeslissing neemt. De 3RO hebben de wettelijke taak het OM, de RC en de rechter te adviseren over welke afdoeningsmodaliteit aangewezen is.

De 3RO kan adviseren over de afdoeningsbeslissing op ZSM en over de gewenste eindbeslissing door een rechter. Indien de verdachte wordt voorgeleid aan de RC adviseert de 3RO over noodzakelijke gedragsaanwijzingen/ bijzondere voorwaarden (veiligheidsmaatregelen)⁹ voor de verdachte bij een eventuele schorsing van de voorlopige hechtenis¹⁰.

Een **ZSM afdoeningsbeslissing** is een beslissing van de ZSM-OvJ over de (wijze van) afdoening van een zaak:

- Dagvaarding (eventueel inclusief voorgeleiding RC)
- (Voorwaardelijk) Sepot
- OM Strafbeschikking

Als de reclassering een advies moet uitbrengen over de eindbeslissing (van OM of ZM¹¹) zal daarbij het risicotaxatie-en advies instrument van de reclassering, de RISC, worden toepast. **De B-safer** (partnergeweld) is een verdiepend instrument binnen de RISC en brengt risicofactoren bij zowel de pleger, het slachtoffer als de omgeving in kaart.

Stap 6

Afdoeningsbeslissing of routeringsbeslissing ZSM

Het OM zal op basis van het advies van de reclassering -waar informatie van politie, VT, en RvdK in is meegenomen- over de soort en mate van onveiligheid en de benodigde veiligheidsmaatregelen beoordelen welke strafrechtelijke

⁹ Zie bijlage V voor een toelichting over de bijzondere voorwaarden die middels het strafrecht kunnen worden opgelegd.

¹⁰ De RC kan beslissen de voorlopige hechtenis/ het voorarrest te schorsen. Hieraan kunnen bijzondere voorwaarden, veiligheidsmaatregelen, gekoppeld worden.

¹¹ Zittende Magistratuur is de rechter.

interventies nodig en mogelijk zijn en of een zaak moet worden voorgelegd aan de rechter.

Het OM kan ook beslissen dat de zaak niet op ZSM moet worden afgedaan, maar dat de zaak overgedragen moet worden naar een andere afdeling binnen het OM; de afdeling onderzoeken. Dit wordt op ZSM de zogenaamde **routeringsbeslissing** genoemd. Als dat al op een vroeg moment in de zaak gebeurt, wordt het advies van 3RO zoals hiervoor beschreven opgemaakt ten behoeve van de besluitvormers op die afdeling. Ook daar kan uiteindelijk besloten worden dat de zaak moet worden voorgelegd aan de rechter.

Zoals al eerder aangegeven kan het OM de afdoeningsbeslissing uitstellen, in die zaken die meer tijd nodig hebben voor onderzoek, en op een later moment opnieuw te behandelen (de zogenaamde plandatum zaken).

Het OM informeert de betrokken ZSM organisaties en VT over het genomen besluit.

Na de eindbeslissing op ZSM draagt VT de veiligheidsbeoordeling, de veiligheidsvoorwaarden en de informatie over de strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen over aan het lokale team en/of betrokken hulpverlening ten behoeve van het veiligheidsplan, in afstemming met 3RO en RvdK (indien van toepassing).

Stap 7

Direct en persoonlijk informeren van de slachtoffers over het genomen (proces) besluit op ZSM.

Een slachtoffer dient zo spoedig mogelijk geïnformeerd te worden over de afdoeningsbeslissing en / of een opgelegde beschermingsmaatregel. Bellen is dan de snelste weg. Daar slachtoffers in deze fase mondelinge informatie slecht tot zich nemen, is het daarom aan te raden de informatie ook per e-mail na te sturen zodat het slachtoffer het nog kan nalezen. De officiële brief van het OM volgt later. Dit lijkt dubbelop, maar is voor slachtoffers heel wenselijk, blijkt uit ervaring van SHN.

Welke organisatie het slachtoffer het beste kan informeren over het genomen besluit zal per zaak verschillen, maar daarover moet in onderling overleg in elke HG zaak een besluit worden genomen.

Bij contact en locatieverboden, is het van belang dat slachtoffers goed uitgelegd krijgen wat de beschermingsmaatregel betekent, waar en de wijze waarop een schending moet worden gemeld.

Daarnaast is het van belang dat deze beschermingsmaatregelen en andere gedragsaanwijzingen snel en goed geregistreerd worden, zodat de politieagenten en andere betrokken organisaties, die eventueel hierop moeten handelen, snel op de hoogte zijn.

Het ministerie van Justitie en Veiligheid is samen met politie, het CJIB, het OM en de Reclassering een traject gestart om het proces rondom de (handhaving van) beschermingsbevelen te verbeteren.

Processtappen aansluitend op ZSM

1. Uitvoering veiligheidsvoorwaarden en veiligheidsmaatregelen

Bij HG zaken, waarbij een vermoeden is van een strafbaar feit, heeft VT tot aan de eindbeslissing op ZSM de verantwoordelijkheid voor het opstellen van veiligheidsvoorwaarden. Na de eindbeslissing op ZSM draagt VT de uitvoering van de veiligheidsvoorwaarden over aan de overdrachtpartijen, in afstemming met 3RO en RvdK (Zie ook onderstaande alinea over de gezamenlijke uitvoering van het veiligheidsplan).

2. Opstellen advies eindbeslissing rechter

Indien op ZSM een besluit tot dagvaarding is genomen, al dan niet met een schorsing uit de preventieve hechtenis, zal de 3RO een advies geven voor de rechter. De reclassering zal het advies opstellen in afstemming met VT en of de uitvoerende zorgpartners, zodat in het advies de recente situatie van het gezin staat opgenomen en hoe de uitvoering van (eventuele) veiligheidsmaatregelen verloopt.

In afwachting van het besluit van de rechter zijn de verschillende justitie organisaties elk vanuit hun eigen rol mede verantwoordelijk voor de uitvoering van het veiligheidsplan, indien er strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen zijn opgelegd. De uitvoering van het veiligheidsplan gebeurt in samenwerking met de betrokken lokale zorgorganisaties.

3. Opvolging na besluit rechter.

Afhankelijk van het besluit van de rechter zal de rol van 3RO, politie en OM wel of niet worden aangepast en/of komen te vervallen (bijvoorbeeld bij gebrek aan bewijs). In dat laatste geval kan opnieuw overdracht van informatie vanuit de straffketen aan VT nodig zijn, zodat VT dit kan meenemen in de veiligheidsvoorwaarden en of informatie die relevant is overdragen richting overdrachtpartij/ lokale zorg organisatie.

Hoe verder na ZSM met de gezamenlijk uitvoering van het veiligheidsplan tussen justitie en zorg?

Indien er strafrechtelijke (veiligheids)maatregelen bij huiselijk geweld zijn opgelegd zal er moeten worden samengewerkt tussen justitie organisaties en (lokale) zorgorganisaties.

Uit de huidige samenwerking en uit rapporten van de inspectie blijkt dat dit best moeilijk is. De werkprocessen van deze samenwerking zijn niet (goed) beschreven, er is nog te weinig structureel overleg en afstemming, er is geen procesregie en er wordt niet of op onduidelijke gronden opgeschaald bij onveiligheid.

Hoewel het buiten de opdracht van de startnotitie/ werkgroep valt, willen we op basis van onze kennis en ervaring aangeven dat er ook overeenstemming moet zijn over de uitvoering van het veiligheidsplan tussen zorg- en justitiepartners,

bij huiselijk geweld waarin strafrechtelijk veiligheidsmaatregelen zijn opgenomen. Minimale processtappen en randvoorwaarden die de kern van de samenwerking vormen, dienen gezamenlijk op landelijk niveau te worden vastgesteld.

Naast het opstellen van de minimale processtappen of kader, waarin geconcretiseerd staat wie waarvoor verantwoordelijk is, zijn daarbij onder andere de volgende randvoorwaarden/ uitgangspunten belangrijk voor de samenwerking tussen de verschillende domeinen¹²:

- Werken volgens de visie Veiligheid Voorop
- Landelijk criteria voor overleg over opschaling en afschaling
- Rol VT versus rol lokale zorgorganisaties in afwachting eindbeslissing rechter
- Consensus over en aanwezigheid van casusregie en procesregie op veiligheid
- Consensus over het delen van relevante feitelijke informatie over onveilige gebeurtenissen
- Vertrouwen in elkaar
- Centreren van verschillende overlegsgremia mbt HG onder één dak

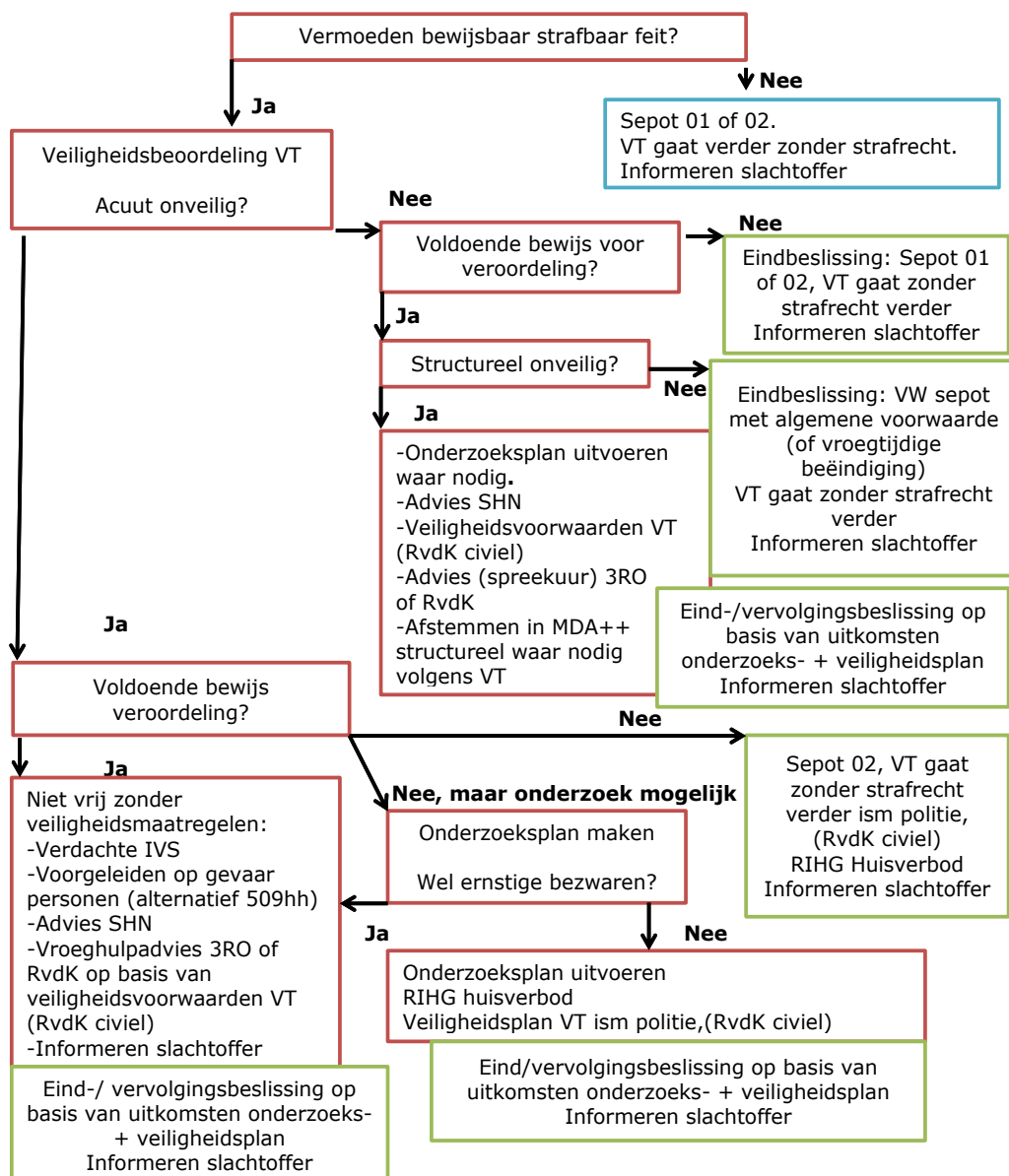
In overleg, met OM, Veilig Thuis en het Zorg en Veiligheidshuis, kwamen we tot de conclusie dat dit vraagstuk een overlap heeft met aantal andere strategische opdrachten voor het netwerk Straf/Zorg HG en KM, VT, ZVH en ZSM.

Afgesproken is, middels een startnotitie, te onderzoeken of en hoe deze opdrachten gebundeld kunnen worden en of dit draagvlak heeft bij het bestuur van de betrokken organisaties.

Daar de uitvoering van het veiligheidsplan en de samenwerking daarin buiten ZSM valt, wordt dit niet verder in dit traject meegenomen.

¹² O.a. overgenomen uit het rapport "Hoe kunnen de justitiepartners en veilig Thuis bijdragen aan de MDA++ aanpak van Huiselijk Geweld, kindermishandeling en seksueel geweld"

Bijlage I Stroomschema Gezamenlijke aanpak met VT op ZSM

Bijlage II Acute en of Structurele Onveiligheid

Wanneer is er sprake van acute onveiligheid?

Definitie is afgeleid uit het triage instrument VT ten bate van de veiligheidsbeoordeling

Acute onveiligheid bij (vermoedens van) strafbare feiten – welke gevallen

Er is sprake van acute onveiligheid bij een vermoeden van een strafbaar feit bij alle 8 jaarsfeiten en/of bij:

- Vuurwapengebruik of –bezit
- Geweld: letsel toebrengen of veroorzaken, (poging tot) verwurging
- Geweld of dreiging daarmee tijdens de zwangerschap van het slachtoffer
- (vermoeden van) seksueel misbruik
- Onthouden van zorg (aan kind of volwassene) ten gevolge waarvan de fysieke gezondheid van het slachtoffer acuut wordt bedreigd (geen voedsel, geen medische zorg, geen verzorging)
- Intiem terreur of geweld bij recent (tot 2 weken geleden) verbroken relatie: patroon van controle en/of intimidatie en/of dreiging, al dan niet gepaard met fysiek geweld en/of isolatie
- Aankondigen van of bedreiging met geweld, vrouwelijke genitale verminking, doden of vrijheidsbeneming
- In gevallen van een patroon van herhaaldelijke, ongewenste communicaties of contacten die bezorgdheid, vrees of angst veroorzaken bij het slachtoffer: als het slachtoffer aangeeft erg bang te zijn dat haar (ex)partner hem/haar ernstig letsel zal toebrengen of zal doden
- Schenden of overtreden van eerder opgelegde veiligheidsvoorwaarden of gemaakte veiligheidsafspraken

– op welke momenten

Acute onveiligheid bestaat in de hiervoor genoemde gevallen, als verdachte toegang heeft tot het (toekomstige) slachtoffer of derden en er geen zicht is op de situatie door derden.

Er moet bij een wijziging van de mogelijkheden tot het krijgen van toegang tot het (toekomstige) slachtoffer dus altijd opnieuw een afweging worden gemaakt. Dat is dus:

- Voorafgaand aan het besluit of verdachte moet worden aangehouden (om te besluiten of aanhouding op dat moment noodzakelijk is): zowel bij heterdaadsituaties als in andere gevallen.
- Voorafgaand aan het vrijlaten van een verdachte (ook als deze op een later moment wordt aangehouden of na afloop/schorsing van een vrijheidsbeperkende maatregel, waaronder contact-, locatie- en/of gebiedsverboden)

– hoe opheffen

Acute onveiligheid kan direct worden opgeheven op verschillende manieren (of een combinatie hiervan):

- Verdachte wordt onder begeleiding van politie weggehouden bij het slachtoffer (art 3 PW)
- Verdachte wordt aangehouden (artikel 53 WvSv)

- Er is een plan – al dan niet inclusief strafrechtelijke interventies – ter waarborging van de directe veiligheid én er is zicht op de veiligheid door derden

Strafrechtelijke interventies om de directe veiligheid mee te waarborgen en die onderdeel kunnen zijn van het plan voor directe veiligheid kunnen zijn:

- contactverbod, gebiedsverbod, locatieverbod (ihkv 509hh of schorsing VH)
- gebod tot meewerken aan hulp (bij lopende hulp ihkv 509hh, ihkv schorsing VH door 3RO)

Civiel rechtelijke maatregelen zijn: (V)OTS met en zonder uithuisplaatsing (deze maatregelen kunnen ook bij een nog niet geboren kind).

Wanneer is sprake van structurele onveiligheid?

Definitie afgeleid van triage-instrument VT ten bate van de veiligheidsbeoordeling

Bij structurele onveiligheid is er sprake van herhalende of voortdurende onveilige en schadelijke gebeurtenissen en situaties.

Herhaling in het verleden is de grootste voorspeller voor herhaling in de toekomst.

Onveilige en schadelijke gebeurtenissen en situaties zijn:

Lichamelijk geweld

- Lichamelijke mishandeling al of niet met verwondingen

Psychisch geweld

- dreigen met het toebrengen van letsel, of met iemand te zullen vermoorden
- emotioneel geweld zoals vernederen, uitschelden, intimideren, of het slachtoffer constant in de gaten houden
- (Digitale) stalking
- opsluiting/ sociale isolering
- huisvredebreuk
- gezinslid dat vernielingen in of rondom huis aanricht
- partnergeweld
- kinderen die getuige zijn van (de gevolgen van) huiselijk geweld tussen familieleden
- conflictscheiding met kinderen

Seksueel geweld

- (vermoedens) seksueel misbruiksituatie(s)
- gedwongen prostitutie (mensenhandel, waaronder lover/poierboyproblematiek)
- online seksueel geweld (sexting, grooming, webcamseks, sextortion, kinderpornografie)
- kinderen zijn getuige van seksuele handelingen tussen anderen / kijken porno.

Verwaarlozing

- lichamelijke verwaarlozing (waaronder onthouden van basisverzorging)
- psychische verwaarlozing (emotioneel/ affectief, pedagogisch)

- onthouden van noodzakelijke medische/ psychiatrische zorg

Bijzondere vormen van geweld

Is of was er sprake van andere ernstige onveilige problematiek?

- financiële uitbuiting
- geweld dat samenhangt met eerdergerelateerde problematiek
- huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap of achterlating
- mensenhandel, niet zijnde seksueel geweld (Arbeidsuitbuiting, orgaanverwijdering, criminele uitbuiting volwassene)
- vermoeden van PCF= Paediatric Condition Falsification
- dierenmishandeling-, en verwaarlozing
- criminele uitbuiting jeugdige (Als een jeugdige -meestal door een crimineel netwerk- wordt ingezet voor het plegen van delicten, zoals winkeldiefstal of drugsrunning).
- anders, namelijk.....

Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor het voortduren van onveiligheid (plegerschap of slachtofferschap) in de toekomst. Er kan sprake zijn van een patroon van herhaald geweld, maar ook van permanente tekortkomingen in de geestelijke en/of lichamelijke verzorging van zorgafhankelijke kinderen en/of volwassenen met onveilige situaties tot gevolg. Structurele onveiligheid heeft schadelijke gevolgen door de herhaling van de feiten, de voortdurende dreiging en (emotionele) onveiligheid. Bijvoorbeeld minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanige verslavingsproblematiek dat hun fysieke en emotionele veiligheid wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. Of vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger met psychiatrische problematiek. Denk ook aan escalerende vormen van stalking in partnerrelaties als specifiek voorbeeld.

Bijlage III

Werkproces op ZSM minderjarige verdachten Huiselijk Geweld in samenwerking met Veilig thuis

Inleiding

De werkprocessen van de meerder- en minderjarige HG zijn opgesplitst, omdat de RvdK in beide processen verschillende wettelijke taken heeft en dit onderscheid voor alle betrokkenen helder dient te zijn.

Bij minderjarige verdachten van huiselijk geweld vervalt de rol van de reclassering (3RO). De raad voor de kinderbescherming (RvdK) neemt bij minderjarige verdachten de rol van de reclassering over in de stappen 2, 4, 5 en 6 van de gezamenlijke aanpak Huiselijk Geweld:

Stap 2

Veiligheidsbeoordeling: wat is de ernst van de onveiligheid en is er sprake van acute en of structurele onveiligheid?

Om een goede veiligheidsbeoordeling te kunnen maken, is eerst kennis nodig over wat er nu precies is gebeurd (het geweldsincident dat aanleiding is voor de instroom op ZSM).

Die informatie komt uit het opsporingsonderzoek van de politie, uit de zorg melding aan VT, uit het contact dat VT eventueel gehad heeft met betrokkenen (het systeem) en informatie van andere organisaties, zoals het eerste contact dat de RvdK met de verdachte heeft gehad in de vroeghulp.

Daarnaast is nodig te weten wat er vooraf ging aan het incident en welke eventueel eerdere onveilige situaties zich hebben voorgedaan. Is er een patroon zichtbaar en zo ja welke en waar bestaat dat uit?

Bij vermoeden van een strafbaar HG-feit, kan ZSM (politie en RvdK) hierover informatie geven aan VT. De RvdK kan waar nodig, informatie aanleveren vanuit het contact dat minderjarige verdachte mogelijk heeft met de jeugdreclassering, voogd etc.

Door de feiten die elk van de partijen verzameld heeft op of vanuit ZSM bij elkaar te leggen en vervolgens vanuit ieders deskundigheid met elkaar te bespreken en te duiden wordt VT beter in staat gesteld een goede veiligheidsbeoordeling te maken.

Stap 4

Het nemen van veiligheidsmaatregelen.

Als er sprake is van acute onveiligheid, dan moeten er direct veiligheidsmaatregelen genomen worden.

In samenwerking met de betrokken ZSM partners denkt VT mee over eventuele benodigde strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen (zowel ten bate van de directe veiligheid als ter ondersteuning van de risicogestuurde zorg bij structurele onveiligheid).

De ZSM organisaties zijn verantwoordelijk voor het adviseren (RvdK), vorderen (OM), opleggen (OM en of ZM) en (toezicht op de) uitvoering (OM, politie en of JR) van de strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen.

Het is daarom van belang dat tussen VT en RvdK afstemming is over de inhoud van de veiligheidsvoorwaarden en veiligheidsmaatregelen, rekening houdend met ieders wettelijke taak en deskundigheid:

- VT

De verantwoordelijkheid voor het opstellen van veiligheidsvoorwaarden voor directe veiligheid ligt, ook indien er sprake is van strafrecht, bij VT. Deze veiligheidsvoorwaarden zijn gericht op het gehele systeem en is dus breder dan de verdachte alleen. Bij structurele onveiligheid heeft VT eveneens de verantwoordelijkheid voor het opstellen van de veiligheidsvoorwaarden voor het gehele systeem

- RvdK

Vanuit het perspectief van de minderjarige verdachte moet de RvdK onderzoeken en beoordelen, mede op basis van de veiligheidsbeoordeling van VT, of en welke strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen hij/zij nodig heeft en vervolgens moet de RvdK hierover, advies uit brengen aan OvJ, RC en/of rechter.

Indien er sprake is van acute en of structurele onveiligheid is het van belang dat de RvdK in deze gevallen een vroeghulp uitvoert, zodat zij een inhoudelijk advies kan uitbrengen over de strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen.

Stap 5

Advies afdoeningsbeslissing ZSM, ZM of voorgeleiding RC

De veiligheidsmaatregelen worden voorgelegd aan de beslissende instantie, te weten OM en in sommige gevallen vervolgens ook de RC en/of de rechter die de eindbeslissing neemt. De RvdK heeft de wettelijke taak het OM, de RC en de rechter te adviseren over welke afdoeningsmodaliteit aangewezen is.

De RvdK adviseert in alle zaken met minderjarige verdachten over de afdoeningsbeslissing op ZSM en over de gewenste eindbeslissing door een rechter. Indien de verdachte wordt voorgeleid aan de RC adviseert de RvdK over noodzakelijke bijzondere voorwaarden (veiligheidsmaatregelen) voor de verdachte bij een eventuele schorsing van de voorlopige hechtenis.

Als besloten wordt tot dagvaarden, doet de RvdK onderzoek naar de risico- en beschermende factoren en voert een risicotaxatie (LIJ). De RvdK benadert in zijn onderzoek relevante informanten. Op basis van deze informatie geeft de RvdK een strafadvies aan ZM.

Stap 6

Afdoeningsbeslissing ZSM

Het OM zal mede op basis van het advies van de RvdK, waar informatie van VT over de veiligheidsbeoordeling en de veiligheidsvoorwaarden is meegenomen, beoordelen welke strafrechtelijke interventies mogelijk en nodig zijn.

Als het OM besluit de afdoeningbeslissing op ZSM uit te stellen (de zogenaamde plandatum zaken) krijgt de RvdK (in afstemming met VT) de benodigde tijd om hun onderzoek en advies uit te voeren.

Indien het OM besluit tot een routeringsbeslissing, overdracht van de zaak naar de afdeling onderzoeken, zal de RvdK een advies opmaken tbv de besluitvormers op die afdeling en vervolgens een raadsonderzoek starten en een strafadvies tbv ZM opstellen

RC en of rechter

Indien de verdachte door het OM wordt voorgeleid aan de RC adviseert de RvdK over eventuele schorsing van de voorlopige hechtenis. De noodzakelijke veiligheidsmaatregelen maken onderdeel uit van de schorsingsvoorwaarden. Bij dagvaarding zal de RvdK de rechter eveneens adviseren.

Processtappen aansluitend op ZSM

In tegenstelling tot de reclassering voert de RvdK geen toezicht uit op opgelegde veiligheidsmaatregelen. Indien er maatregelen zijn opgelegd, zal de RvdK deze overdragen aan de jeugdreclassering, die verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van het toezicht.

De RvdK heeft wel een wettelijke casusregietaak binnen het jeugdstrafrecht. Deze komt o.a. tot uitdrukking in de nazorg en de toezichthoudende taak op de jeugdreclassering.

Middels de toezichthoudende taak van de RvdK op de jeugdreclassering, voert de RvdK regie op het realiseren van de doelen van de jeugdreclasseringsmaatregel.

In het geval dat de minderjarige wordt gedetineerd, is de RvdK i.k.v. de casusregiestraftaak, verantwoordelijk voor de realisatie van de nazorg voor de jongere.

Bijlage IV

Afstemmingsafspraken tussen VT en SHN bij gezamenlijke aanpak HG op ZSM

Waarom zijn afstemmingsafspraken nodig?

Zowel SHN als VT hebben de taak om contact op te nemen met het slachtoffer bij huiselijk geweld, waarbij sprake is van een strafbaar feit.

Hoewel in principe moet worden voorkomen dat slachtoffers door verschillende organisaties benaderd worden, is dat in dit geval toch wenselijk daar het doel van het contact niet overlappend is.

Wel is het dan van belang dat het slachtoffer wordt voorgelicht, zodat zij/hij de onderscheidende taken van SHN en VT goed begrijpt.

Rol SHN

Uitgangspunt is dat SHN alle slachtoffers belt en dus ook ten aanzien van HG zaken. Doel is hen te informeren over het strafproces en hun rechtspositie. Indien gewenst kan SHN het slachtoffer daarin begeleiden. SHN informeert ook over het schadefonds geweldsmisdrijven en ondersteunt bij de aanvraag. Daarnaast worden de wensen van het slachtoffer over de afdoening en de beschermingsbehoefte in kaart gebracht. Het perspectief en de wensen van het slachtoffer wordt door SHN aan het OM doorgegeven in verband met de afdoeningsbeslissing.

Rol SHN bij ambtshalve vervolging

SHN gaat nu ook slachtoffers bellen, waarbij de zaak ambtshalve wordt vervolgd. Deze slachtoffers van huiselijk geweld worden nu niet (altijd) gebeld. Dit traject is voor SHN aanleiding om hun werkwijze daarin aan te passen. Dat de slachtoffers geïnformeerd zijn over de ambtshalve vervolging, is wel een randvoorwaarde.

Ondanks dat er geen aangifte is gedaan staan deze zaken wel op de verdachten monitor en zijn daarmee inzichtelijk voor SHN. SHN wordt daarnaast mondeling geïnformeerd over zaken die ambtshalve worden vervolgd en krijgt, indien aanwezig, de getuigenverklaring van het slachtoffer.

Het benaderen van slachtoffers die alleen een melding hebben gedaan vergt een andere aanpak dan de situatie waarin wel aangifte is gedaan door het slachtoffer. SHN zal haar medewerkers daarin nog nader moeten instrueren/trainen.

Rol VT

VT heeft als taak om de veiligheidsbeoordeling op te maken en heeft daarvoor onder andere informatie van het slachtoffer nodig om goed zicht te krijgen op wat er precies is gebeurd.

Waarover zijn (afstemmings)afspraken nodig?

Doel van de afstemming is om de dienst- en hulpverlening van SHN en VT aan het slachtoffer te versterken.

Daar beide organisaties contact met het slachtoffer opnemen is het wenselijk dat SHN eerst afstemt met VT of het betrokken slachtoffer al bij hun bekend is en of VT al contact heeft gelegd in deze zaak.

Indien er al een lopend contact is tussen VT en slachtoffer is zinvol om te bespreken of er voor SHN relevante informatie is die ze voorafgaand aan het gesprek moeten weten. Daarnaast kan het relevant zijn om te bespreken wat een geschikt moment is om contact op te nemen en of het handig is dat VT het slachtoffer voorafgaand informeert over SHN. (Bijvoorbeeld dat SHN belt met een anoniem nummer. Veel mensen nemen geen anonieme nummers op).

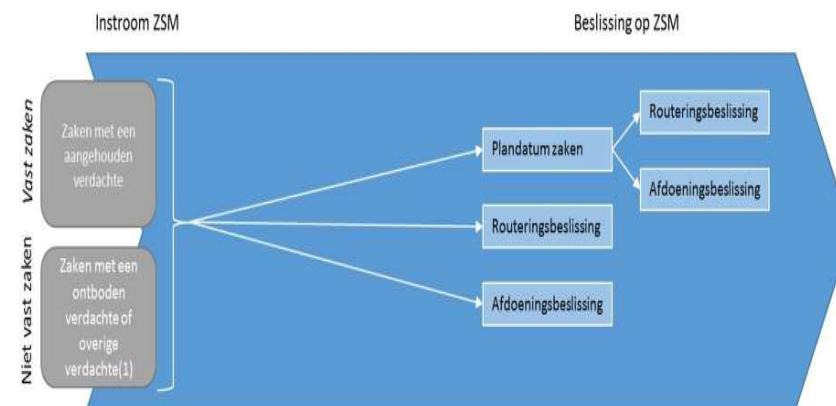
Indien VT nog geen contact heeft gehad, stemmen beiden af wie in de desbetreffende zaak het beste als eerste contact kan opnemen met het slachtoffer. In dit eerste gesprek wordt de rol en taak van de andere organisatie (VT of SHN) benoemt en wordt toegelicht dat zij ook contact gaan opnemen.

In het kader van de gezamenlijke aanpak kan SHN mondeling relevante informatie delen met VT, indien het slachtoffer daarvoor toestemming geeft. Voor de VT is de volgende informatie relevant om mee te nemen in de veiligheidsbeoordeling:

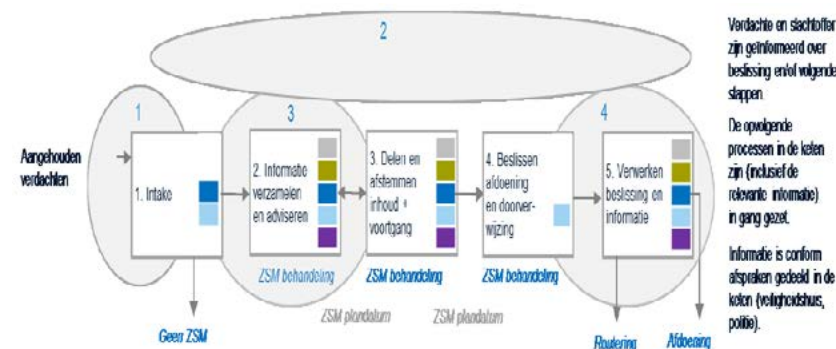
- Wat geeft het slachtoffer zelf aan over haar/zijn veiligheid?
- Wat wil zij/hij nu?
- Wat voor oplossing ziet het slachtoffer voor zich?

Bijlage V

Regulier werkproces ZSM

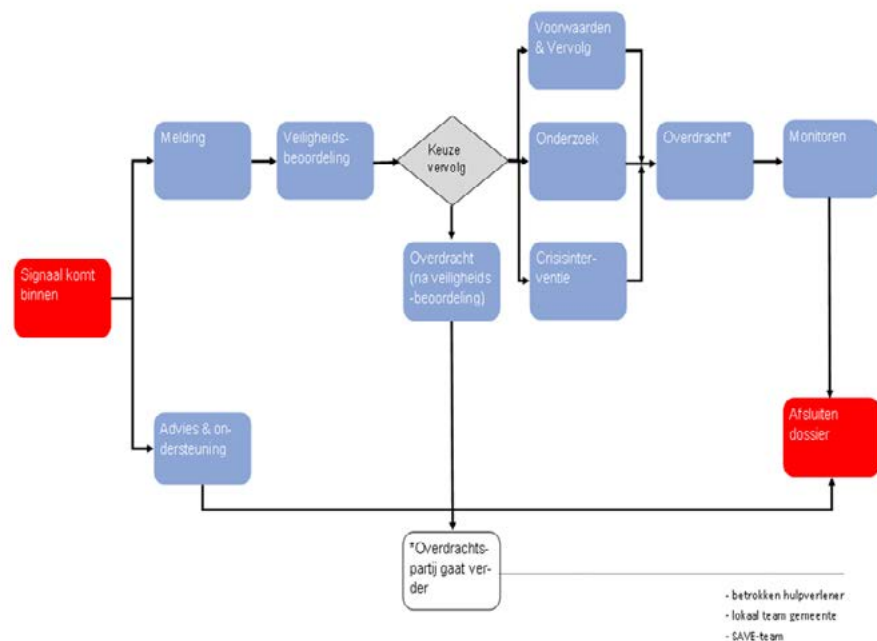

(1): Verdachten die niet ontboden danwel aangehouden zijn, maar 'toevallig' gehoord. Bijv op straat tegengekomen.

Bijlage VI

Regulier Werkproces VT

Bijlage VII

Wat is een Veiligheidsplan?

Bij huiselijk geweld is (meestal) een langdurend en gefaseerd ondersteunend hulpverleningstraject van één of meerdere jaren nodig, om structurele verandering van bestaande patronen tot stand te brengen. Gefaseerd wil zeggen dat de aanpak van huiselijk geweld eerst gericht is op het realiseren en behouden van directe veiligheid, daarna op de inzet van risico-gestuurde zorg en tot slot op de inzet van herstelgerichte zorg. Deze aanpak wordt neergelegd in één plan voor het gezin, dat door alle betrokkenen wordt gebruikt. Het veiligheidsplan is het eerste plan van de drie plannen, die achtereenvolgens nodig zijn om veiligheid en herstel te realiseren bij acute en structurele onveiligheid:

1. Directe veiligheid (= veiligheidsplan)
Is een noodverband voor directe veiligheid in het gezin nodig? Zo ja:
 - Zorgen voor directe veiligheid
 - Directe controle op het geweld (dit wordt gestopt)
 - Zo nodig Juridische maatregelen om de slachtoffers te beschermen
2. Wat zijn de oorzaken van het geweld en wat is nodig om deze weg te nemen? Met behulp van systeemgerichte risicotaxatie worden de risicofactoren geprioriteerd die het meest van invloed zijn op de veiligheidssituatie van de direct betrokkenen.
3. Herstelgerichte zorg (= herstelplan)
Als er in voldoende mate stabiele veiligheid is gerealiseerd richt de hulpverlening zich op de gevolgen van geweld en op herstel van kwaliteit van leven. Ervaringen met geweld en onveiligheid moeten verwerkt worden. En cliënten moeten weer kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Daarna kunnen de betrokken weer 'verder met het leven'.

Proces opstellen veiligheidsplan:

4. Als eerste worden de **onveilige gebeurtenissen** van nu en vroeger geïnventariseerd. Dit zijn feitelijke voorbeelden van incidenten en onveilige situaties met bronvermelding.
5. Dan wordt de **veiligheidsbeoordeling** uitgevoerd. Wat is de ernst van de onveiligheid? Betreft het een incident of is het een patroon? Is er sprake van acute onveiligheid en of (ook) structurele onveiligheid.
6. Op basis van de veiligheidsbeoordeling moet eerst worden bekeken welke **veiligheidsvoorwaarden** nodig zijn om het gezin veilig te kunnen stellen, als er sprake is van acute onveiligheid (= directe fysiek gevaar). Welke bodemeisen voor veiligheid moeten worden gerealiseerd? Bijvoorbeeld dat verdachte voor een korte periode niet in het gezin verblijft.

7. Als geconstateerd wordt dat er juridische maatregelen nodig zijn om voldoende zeker te zijn dat de betrokkenen zich (kunnen) houden aan de veiligheidsvoorwaarden dan moeten **veiligheidsmaatregelen** worden getroffen. Indien mogelijk vanuit het strafrecht, anders vanuit bestuursrechtelijk of civielrechtelijk kader.

Deze stappen 1, 2, 3 en 4 maken onderdeel uit van het eerste deel van het **Veiligheidsplan voor directe veiligheid**.

In het veiligheidsplan voor directe veiligheid, worden als er sprake is van structurele onveiligheid door Veilig Thuis met ketenpartners **aanvullende veiligheidsvoorwaarden** opgesteld, waarover met betrokkenen en hun netwerk **veiligheidsafspraken** worden gemaakt.

Deze stappen volgen pas later:

8. Aanvullende Veiligheidsvoorwaarden stellen bij structurele onveiligheid

Als de bodemeisen voor de veiligheid bij acute onveiligheid (= direct fysiek gevaar) zijn gerealiseerd, kunnen daarnaast aanvullende veiligheidsvoorwaarden bij structurele onveiligheid worden opgesteld door VT en reeds betrokken/ nog te betrekken professionals. Bijvoorbeeld dat verdachte/dader niet thuis mag zijn als hij/zij heeft gedronken, indien alcohol een trigger is voor geweld in het gezin.

9. Veiligheidsafspraken maken

De veiligheidsvoorwaarden worden toegelicht aan het betrokken gezin. Met hen worden afspraken gemaakt over de manier waarop het gezin samen met het netwerk uitvoering geeft aan de voorwaarden. Bijvoorbeeld bij wie uit het netwerk de verdachte/dader kan slapen, indien hij/ zij gedronken heeft. Deze afspraken worden vastgelegd in het veiligheidsplan.

10. Aanvullende veiligheidsmaatregelen

Ook in dit stadium van het veiligheidsplan kan vanuit het strafrecht een veiligheidsmaatregel worden opgelegd met als doel de veiligheidsvoorwaarden en/of de veiligheidsafspraken als het ware te 'stutten'. Bijvoorbeeld door verdachte in het kader van bijzondere voorwaarden te verplichten een cursus omgaan met alcohol te volgen.

Het plan is dynamisch, omdat omstandigheden binnen een gezin of relatie regelmatig veranderen.

Naleving van de veiligheidsvoorwaarden, -maatregelen en -afspraken moet ook onderdeel uitmaken van het veiligheidsplan: wie controleert de uitvoering en wat zijn de consequenties bij niet naleving.

Bijlage VIII

Bijzondere voorwaarden

Het wetboek van strafrecht kent de volgende bijzondere voorwaarden:

Herstellende voorwaarden

- Schadevergoeding
- Schadeherstel
- Storten waarborgsom
- Storten in het schadefonds geweldsmisdrijven/gunste van een instelling

Vrijheidsbeperkende voorwaarden

- Contactverbod
- Locatieverbod
- Locatiegebod
- Meldplicht

Gedragsveranderende voorwaarden

- Drugs- alcoholverbod
- Opname in zorginstelling – klinische behandeling
- Verblijf in een instelling voor begeleid wonen of maatschappelijke opvang
- Deelnemen aan gedragsinterventie
- Andere voorwaarden het gedrag van de veroordeelde betreffende

De gedragsaanwijzing

Een andere interventie die zich uitermate goed leent voor maatwerk en een dwangkader is de gedragsaanwijzing van de officier van justitie. Op grond van artikel 509hh Sv kan de officier van justitie vooruitlopend op berechting of strafbeschikking een gedragsaanwijzing opleggen aan de verdachte tegen wie ernstige bezwaren bestaan ter zake een strafbaar feit:

- a. waardoor de openbare orde ernstig is verstoord, en waarbij grote vrees voor herhaling bestaat, dan wel
- b. in verband waarmee vrees bestaat voor ernstig belastend gedrag van de verdachte jegens personen, dan wel
- c. in verband waarmee vrees bestaat voor gedrag van de verdachte dat herhaald gevaar voor goederen oplevert.

Een gedragsaanwijzing kan bestaan uit:

- een gebiedsverbod
- een contactverbod
- meldingsplicht
- doen begeleiden bij hulpverlening

Deze aanwijzingen kunnen zelfstandig, maar ook in combinatie met elkaar worden opgelegd.

Bijlage IX

Deelnemers werkgroep gezamenlijke aanpak Huiselijk Geweld VT & ZSM

Frans Pelzer, politie ZSM Limburg
Niels van Loon, Reclassering ZSM Oost Brabant
Priegel Dijkema, Veilig Thuis Haaglanden
Theorine Scholte, OM ZSM Noord Nederland
Ellen van Veen, RvdK Noord Holland en Amsterdam
Ida Ouweneel, Veilig Thuis Rotterdam
Kristie Schmitz, Reclassering Oost Nederland
Cees Zeebregts, Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam
Corina de Volder, RvdK
Ellen Pijnenborgh, reclassering West Brabant
Bas Peeters, Veilig Thuis Limburg
Judith Schoonderwoerd, OM ZSM Den Haag
Ellen Warlich, reclassering
Lianne van Stuijvenberg, ministerie van veiligheid en justitie
Marieke Kleinjan, Veilig Thuis
Saskia Brouwers, politie ZSM Oost Brabant
Eva Kwakman, OM
Miriam Sessink, Slachtoffer Hulp Nederland
Fenna Jansen, Veilig Thuis Midden Nederland
Mieke van Beurden, Veilig Thuis West Brabant
Bertine Koekkoek, ZSM

Bijlage X

Screening Assessment for Stalking and Harassment

De politie maakt gebruik van de SASH bij stalking: Screening Assessment for Stalking and Harassment. De SASH is een wetenschappelijk onderbouwd instrument, waarmee de urgentie van de zaak wordt ingeschat. Een (uitgebreide) risicotaxatie kan, met andere methoden, door een researchpsycholoog worden gemaakt, maar dit gebeurt niet in elke zaak.

De SASH bestaat uit 13 vragen die op alle stalkingzaken van toepassing zijn. Vervolgens zijn er drie extra vragen die alleen worden ingevuld als er sprake is van ex-partner stalking. Bij iedere vraag wordt aangegeven of die factor aanwezig, afwezig of onbekend is en vervolgens geeft de beoordelaar aan de hand van het aantal en de ernst van de aanwezige risicofactoren een eindoordeel: een laag, gemiddeld of hoog niveau van ongerustheid.

Heel belangrijke indicatoren zijn:

- Heeft betrokkene een punt bereikt waar hij niets meer te verliezen heeft? Bijvoorbeeld: doet betrokkene uitspraken als: "als ik hem/haar niet kan hebben, zal niemand hem/haar krijgen", of "ik zie geen andere uitweg," of gelooft betrokkene dat hem niets anders rest dan iets drastisch te doen om de boel te forceren als er niet gauw een oplossing komt?
- Is de ex-partner erg bang voor geweld, namelijk: is er sprake van doodsangst?

Als dit aan de orde is, dan moeten alle alarmbellen gaan rinkelen en moet er actie worden ondernomen, het niveau van ongerustheid komt bij een positief antwoord op een van deze twee vragen namelijk automatisch uit op hoog.

De 13 overige vragen uit de SASH zijn:

- Heeft de betrokkene fysiek toenadering tot het slachtoffer gezocht?
- Bedreigt de betrokkene het slachtoffer of diens naasten? Is betrokkene agressief intimiderend richting het slachtoffer of diens naasten?
- Heeft betrokkene zich zonder toestemming toegang verschaft tot de woning van het slachtoffer?
- Heeft betrokkene expres spullen van het slachtoffer vernield of gestolen?
- Heeft betrokkene een waarschuwing van de politie genegeerd of heeft hij wettelijke voorwaarden met betrekking tot de stalking overtreden (bijvoorbeeld een contact- of gebiedsverbod)?
- Wordt de stalking/ het overlastgevende gedrag erger?
- Moet het slachtoffer, vanwege de situatie, contact onderhouden met betrokkene?
- Is van betrokkene bekend dat hij eerder hetzelfde of een ander slachtoffer heeft lastiggevallen en/of gestalkt?
- Heeft betrokkene een geschiedenis van fysiek of seksueel geweld?
- Lijkt er bij betrokkene sprake van psychische problemen? Bijvoorbeeld: Is er een geschiedenis van psychiatrische problematiek? Praat betrokkene over zelfmoord? Zegt betrokkene bizarre dingen of heeft betrokkene de realiteit uit het oog verloren?

- Heeft betrokkene problemen die veroorzaakt worden door middelengebruik? Bijvoorbeeld: problemen op het werk, vechtpartijen, in aanraking komen met politie/ justitie?
- Heeft betrokkene recent een ingrijpend verlies geleden waarvan men mag verwachten dat het forse stress oplevert? Bijvoorbeeld: verlies van baan, woning, sociaal netwerk of de dood van een naaste?
- Is er sprake geweest van een seksuele relatie tussen slachtoffer en betrokkene? Zo ja, is de ex-partner extreem bezitterig en/of jaloers met betrekking tot het slachtoffer?
- Zijn er op dit moment conflicten of juridische geschillen over omgang met gezamenlijke kinderen of gedeelde bezittingen?

Scholingsplan ZSM (Ex-partner)stalking

3 februari 2021 | Menukaart opleiding- en ontwikkelmodules nieuwe werkproces HG/Stalking ex-partners op ZSM met VT

Ingrid Peters

Landelijk programmamanager
lerend netwerk ZSM

Suzan Wegenaar

Projectleider Scholing Landelijk
Netwerk VT

Afgestemd met:

**Judith van
Schoonderwoerd
den Bezemer-Wolters**

Landelijk OvJ HG

Bertine Koekkoek

Landelijk regisseur ZSM

Onderwerp	Menukaart opleiding- en ontwikkelmodules nieuwe werkproces HG/Stalking ex-partners op ZSM met VT
Van	Ingrid Peters (landelijk programmamanager lerend netwerk ZSM), Suzan Weegenaar (Projectleider Scholing Landelijk Netwerk VT)
Afgestemd met	Judith van Schoonderwoerd den Bezemer-Wolters (landelijk OvJ HG), Bertine Koekkoek (landelijk regisseur ZSM)
Datum	3-2-2021

Inleiding

Er zijn/worden vier modules ontwikkeld, in samenwerking met de deskundigen vanuit de betrokken organisaties:

- Netwerk-opstellingen met daarin de uitleg van het nieuwe werkproces door de landelijk HG-OvJ samen met de lokale HG-OvJ
- De deelnemende partners: taken en (on)mogelijkheden
- Bewustwording en kennis complexiteit Huiselijk Geweld/ ex-partnerstalking en noodzaak bescherming slachtoffer
- Privacy(wetgeving) en gegevensdeling

Van elke module wordt een draaiboek gemaakt, met het oog op de borging, en het min of meer persoonsonafhankelijk kunnen geven van de trainingen en workshops. En hoewel de modules A-D een ideale volgorde vormen, zal het totale leeraanbod dusdanig worden vormgegeven dat, wanneer die behoefte er is, uit de onderdelen ook vraaggericht elementen kunnen worden samengevoegd tot een 'maatwerk-module'. Dat past ook beter bij de doelgroep, die zeer divers is vormgegeven en verschillende stadia van ontwikkeling, samenstelling en werkwijzen kent.

A. Netwerkopstellingen

Doelstelling

Kennen, begrijpen en kunnen toepassen van de visie *Veiligheid Voorop!* en de daaruit voortvloeiende afgesproken gezamenlijke aanpak van Huiselijk Geweld, waaronder ex-partner stalking, met VT op ZSM. Elementen daarbij zijn:

- Kennisdeling over de Visie Veiligheid Voorop, Gezamenlijke aanpak VT&ZSM en gehanteerde definities (veiligheidsbeoordeling, acute onveiligheid, structurele onveiligheid, veiligheidsvoorwaarden, veiligheidsafspraken, strafrechtelijke veiligheidsmaatregelen, risicotaxatie en risicogestuurde zorg)
- (Aangepaste) civiele rol RvdK op ZSM bij betrokken kinderen
- Inzicht in elkaars rollen en taken.
- Creëren van begrip en vertrouwen tussen zorg- en straforganisaties; er bestaat over en weer achterdocht (onbekend maakt onbemind) en men spreekt een andere taal.

Hoe ziet dat eruit?

Conform de methodiek van familie- en organisatieopstellingen wordt allereerst een opstelling gedaan volgens het huidige werkproces HG. Deelnemers zijn representanten van de ZSM-professionals, het lokale management en van de deelnemende organisaties. Aansluitend wordt door de HG-OvJ's het nieuwe werkproces uitgelegd, waarna opnieuw een opstelling volgt. Dit keer volgens het nieuwe, zojuist toegelichte proces, en met als nieuwe deelnemers Veilig Thuis. De sessie wordt afgesloten met een actieplan: samen met de deelnemers wordt geïnventariseerd wat ze nodig hebben om dit nieuwe werkproces goed te laten werken. Daarbij is aandacht voor praktische zaken, onderlinge communicatie, en onbewuste relaties en patronen die het optimaal functioneren van het proces op ZSM in de weg kunnen staan

De begeleiding is in handen van een ervaren opstellingen-begeleider.

Voor wie

- VT en ZSM medewerkers
- Leden lokale MT/operationeel overleg

Investerings

Duur: Dagdeel

Opmerking

Vanuit de aard van de workshop dient deze bij voorkeur live plaats te vinden. Mogelijk worden extra kosten gemaakt om een ruimte huren die voldoet aan de RIVM richtlijnen Covid-19, wanneer deze op de locatie niet beschikbaar is. In het voorjaar/zomer 2021 zou deze workshop ook zeer goed in de buitenlucht verzorgd kunnen worden.

In februari/maart 2021 zullen een aantal proefopstellingen plaatsvinden aan de hand van een in ontwikkeling zijnde online tool voor Opstellingen. Wanneer dit blijkt te functioneren zullen de opstellingen toch eerder ingepland kunnen worden.

Met het oog op de borging van de opgedane ervaringen en kennis is het streven om de begeleiding uiteindelijk geheel in eigen hand (ZSM&VT) te houden. Om de elementen van de workshop zoveel mogelijk onafhankelijk van elkaar inzetbaar te maken zal het nieuwe werkproces ter ondersteuning van de toelichting van de HG-OvJ's gevisualiseerd worden in een (animatie) film.

B. De deelnemende partners: taken en (on)mogelijkheden

Doelstelling

Kennis nemen van, en begrijpen welke (on)mogelijkheden het strafrecht en het bestuursrecht biedt. En aandacht voor de veiligheidsmaatregelen. Met name bij de Veilig Thuis medewerkers is de kennis over wat binnen het strafrecht, en ZSM, wel en niet mogelijk is, beperkt. Daarbij moet gedacht worden aan de op te leggen straffen, maatregelen, bijzondere voorwaarden en gedragsaanwijzingen, het proces van opleggen, monitoring en gevolgen bij niet naleving. Ook de taken en bevoegdheden van de justitiepartners (ZM, OM, Politie, 3RO, RvdK en Halt) behoeven enige uitleg. Daarnaast is er, ook bij de ZSM-deelnemers, beperkte of geen kennis van de mogelijkheden die het bestuursrecht biedt, en de betekenis van de verschillende veiligheidsmaatregelen.

Hoe ziet dat eruit

Een combinatie van e-learning, animatie en webinar.

Voor wie

Voor iedereen die op of met ZSM werkt en deze kennis nodig heeft om zijn/haar taken optimaal te kunnen uitvoeren

Investering

Naar verwachting 1,5 uur

Opmerking

Deze workshop zal met of zonder Covid-19 beperkingen doorgang kunnen vinden. De aanbiedingsvorm is online, met daarbij een interactieve begeleiding.

C. Bewustwording complexiteit Huiselijk Geweld/ ex-partnerstalking en noodzaak bescherming slachtoffer

Doelstelling

Het is van belang dat de ZSM medewerkers inzicht hebben in de complexiteit en hardnekkigheid van Huiselijk Geweld en ex-partnerstalking, om zo de sense of urgency van deze aanpak over te brengen. (Dit is ook een van de punten in het rapport naar aanleiding van de zaak Bekir E.) Aandacht voor patronen, en daardoor sneller herkennen van Huiselijk Geweld, waaronder ex-partnerstalking (en het effect daarvan op kinderen begrijpen) op ZSM. Op ZSM komen dagelijks zaken van huiselijk geweld en ex-partnerstalking binnen, waarover door middel van beoordeling en advies een afdoeningsbeslissing wordt genomen. Zonder kennis kunnen eenvoudig signalen en patronen gemist worden, die duiden op (acute) onveiligheid en een hoog risico op recidive. Wat zijn absolute 'red flags' die indicaties zijn voor een mogelijk ernstige of zelfs dodelijke afloop? Wat zijn de effecten op kinderen van huiselijk geweld in gezinnen, waarvan zij al of niet getuige zijn?

Hoe ziet dat eruit

- Op basis van een lezing of webinar van een ervaringsdeskundige wordt de noodzaak van een goede aanpak van HG en ex-partnerstalking, met bescherming van het slachtoffer voorop, onder de aandacht gebracht.
- Vervolgens volgt een interactief kenniscollege gericht op het leren zien van verbanden en patronen bij wat aanvankelijk losse incidenten lijken. Ook (elementen uit) een met de politieacademie ontwikkelde film over stalking maakt deel uit van het lesprogramma, en er wordt gekeken naar de toepasbaarheid van de door VHRR ontwikkelde voorlichting. De gezamenlijke VT's beschikken ook over (concept) lesmateriaal over stalking, en ook daarvan zullen de toepasbare elementen worden verwerkt.
- Aansluitend het gesprek daarover met elkaar te voeren en deze kennis toe te passen op casuïstiek vanuit de werksituatie op ZSM.

Voor wie

Voor iedereen die op of met ZSM werkt en deze kennis nodig heeft om zijn/haar taken optimaal te kunnen uitvoeren

Investering

Naar verwachting a 2,5 uur

Opmerking

Deze workshop zal met of zonder Covid-19 beperkingen doorgang kunnen vinden. De aanbiedingsvorm is online, met daarbij een interactieve begeleiding.

D. Privacy(wetgeving) en gegevensdeling

Doelstelling

De mogelijkheden van gegevensdeling tussen VT en de afzonderlijke ZSM organisaties kennen en begrijpen

Hoe ziet dat eruit

In het verlengde van de eerder in opdracht van de landelijke stuurgroep ZSM verzorgde workshops gegevensdeling en privacy op ZSM leren de medewerkers welke gegevens tussen VT en de afzonderlijke ZSM organisaties uitgewisseld mogen worden in het kader van de gezamenlijk aanpak van huiselijk geweld op ZSM. Deze module betreft daarom een doorontwikkeling van de reeds bestaande privacy workshop voor ZSM.

Doelgroep

- VT en ZSM medewerkers (die nog niet de reguliere privacy workshop hebben gevolgd).

Investing

Dagdeel

Opmerking

Eventueel, vanwege Covid-19, worden deze workshops als webinar verzorgd.

Praktische links en documenten

▪ Brief van de minister: Voortgang aanpak stalking →	40
▪ Routekaart stalking keten Oost-Nederland →	44
▪ Politiepodcast 'stalking' →	47
▪ Boektip: "Eerste hulp bij stalking" Bianca Voerman, Cleo Brandt de Tijdstroom →	48
▪ Video Ketenwerkproces (Ex-partner)stalking →	49
▪ Leestip: Volkskrant Bijna elke acht dagen wordt in Nederland een vrouw vermoord →	50
▪ Webinars stalking: theorie en praktijk — Webinar I: Plegers en slachtoffers van stalking →	51
▪ Webinars stalking: theorie en praktijk — Webinar II: De aanpak van stalking →	52
▪ Brochure 'Als u wordt gestalkt' (Nederlands) →	53
▪ Digitale informatieve bundels →	54

(Ex-partner)stalking

Voortgang aanpak stalking

Brief van de Minister

**dr. dr. F.B.J. (Ferdinand)
Grapperhaus**

Minister van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Beschermen,
Aanpakken en Voorkomen
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3388372
*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 28 juni 2021
Onderwerp Voortgang aanpak stalking

De impact van stalking op slachtoffers is enorm en leidt tot een onafgebroken gevoel van onveiligheid dat doorwerkt in alle dagelijkse bezigheden. Deze mensen verdienen dat door de betrokken organisaties snel en adequaat wordt opgetreden en dat hen bescherming wordt geboden. De gewelddadige wijze waarop Hümeyra Ergincanli door haar stalker Bekir E. om het leven is gebracht, heeft pijnlijk duidelijk gemaakt wat het gevolg kan zijn als stalking niet goed wordt aangepakt. Haar dood heeft een onvoorstelbare impact op haar familie en andere nabestaanden. Deze gebeurtenis was aanleiding voor de Inspectie van Justitie en Veiligheid (Inspectie) om onderzoek te doen. In mijn beleidsreactie op dit rapport heb ik aangegeven dat alle betrokken partijen hiervan moeten leren en welke maatregelen partijen nemen om de aanpak van stalking te verbeteren.¹

Ik heb sindsdien werkbezoeken aan politie, Openbaar Ministerie (OM), Reclassering en Veilig Thuis afgelegd om persoonlijk te zien en te horen welke vooruitgang er wordt geboekt. Tijdens deze bezoeken heb ik gedreven en vasthoudende professionals gesproken die zich met passie inzetten om slachtoffers beter te beschermen en plegers van stalking aan te pakken. Ik waardeer hun inzet. Tegelijkertijd heb ik tijdens deze werkbezoeken ook gehoord dat we er nog niet zijn en dat ook in de komende periode voldoende aandacht, tijd en prioriteit nodig is voor het verder versterken van de aanpak. In deze brief ga ik nader in op wat al is gerealiseerd en waar de komende tijd nog aan gewerkt wordt. Hierbij hou ik de indeling van mijn reactie op het Inspectierapport aan.

Wat is er gerealiseerd?

Met het programma 'Geweld hoort nergens thuis' en de ontwikkelagenda 'Veiligheid Voorop!' is de afgelopen jaren een belangrijke basis gelegd voor de aanpak van stalking. Zo is onder meer gerealiseerd dat de gegevensuitwisseling tussen politie en Veilig Thuis verbeterd is, dat zaken van huiselijk geweld en kindermishandeling, waaronder stalking, op ZSM worden besproken en dat de samenwerking aanzienlijk is versterkt tussen politie, OM, Reclassering, Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis waardoor zij gezamenlijk beter slachtoffers

kunnen beschermen en plegers aanpakken.² Zoals eerder aan uw Kamer gemeld, zullen vrijwel alle maatregelen uit de beleidsreactie conform toezegging eind volgend jaar gerealiseerd zijn.³ Enkel de trainingen op ZSM en de uitbreiding van het spreekuur huiselijk geweld zijn vertraagd wegens de bestrijding van Covid-19. Verder krijgt een aantal maatregelen een vervolg. Hierop wordt in de brief nader ingegaan.

Herkenning en inschatten risico's
Voordat stalking kan worden aangepakt, is het allereerst nodig dat wordt herkend dat er van stalking sprake is. Kenmerkend voor stalking is dat het gaat om een opeenstapeling van incidenten, die of op zichzelf niet strafbaar zijn of als een ander delict gekwalificeerd kunnen worden, bijvoorbeeld vernieling. Het patroon van de incidenten moet worden doorzien. Vervolgens moet goed de mate van onveiligheid worden beoordeeld. De ingezette maatregelen, zoals het gebruik van het risico-instrument SASH (Screening Assessment for Stalking and Harassment) en de trainingen van de politie, zijn volgens de professional die ik heb gesproken heel waardevol gebleken. Hierdoor kan snel een veiligheidsbeoordeling worden gemaakt en zo nodig passende maatregelen worden getroffen.

Zaaksverantwoordelijkheid en regie
Doordat stalking over langere tijd kan plaatsvinden, van aard kan veranderen en er veel organisaties en functionarissen zijn betrokken, is het van belang dat regie wordt gevoerd op de zaak. Nieuwe informatie moet snel gedeeld worden zodat de aanpak zo nodig kan worden bijgesteld en het zicht op het slachtoffer en de pleger wordt behouden. Om hier invulling aan te geven heeft de politie georganiseerd om bij midden en hoog risicozaken een casusregisseur aan te wijzen die binnen de politie het overzicht over en de regie voert op de zaak. Op basis van de ervaringen tot nu toe bekijkt de politie hoe de rol van de casusregisseur het beste kan worden ingevuld. In navolging hiervan hebben ook het OM en Veilig Thuis georganiseerd dat binnen de eigen organisatie één iemand de regie voert op zaken met een midden of hoog risico. Aanvullend heeft de Reclassering georganiseerd dat als al toezicht gehouden wordt op de pleger, het toezicht op eventuele contact- en locatieverboden bij dezelfde toezichthouder wordt belegd. Alle organisaties zetten zich er voor in om de regie ook daadwerkelijk bij de aangewezen personen terecht te laten komen.

Uit mijn werkbezoeken begrijp ik dat professionals over het algemeen positief zijn over deze manier van werken en de lijntjes naar elkaar kort zijn zodat er veel sneller gehandeld kan worden. Alhoewel zij in de praktijk dagelijks met elkaar leren hoe het nog beter kan, is een belangrijke stap vooruit gezet. Deze werkwijze lijkt zijn vruchten af te werpen. Dit maak ik ook op uit het gegeven dat Slachtofferhulp Nederland nog geen gebruik heeft hoeven te maken van haar escalatiemogelijkheid. Deze houdt in dat Slachtofferhulp Nederland bij ernstige zorgen over de veiligheid van slachtoffers van stalking terecht kan bij contactpersonen van politie, OM en Reclassering.

² Zie voor meer informatie de zesde voortgangsrapportage 'Geweld hoort nergens thuis' Kamerstukken II 2020/21, 28345, nr. 540
³ Kamerstukken II 2020/21, 28345, nr. 252.

¹ Kamerstukken II 2019/20, 29279, nr. 540.

Strafrechtelijke aanpak

De strafrechtelijke aanpak is van belang om te laten zien dat stalking niet zonder consequenties blijft. Het strafrechtelijk instrumentarium kan worden ingezet om het slachtoffer te beschermen, om de pleger te bestraffen en als stok achter de deur om te werken aan gedragsverandering. Dit heeft het OM in haar richtlijnen voor strafvordering huiselijk geweld en belaging nader tot uiting gebracht. Hierin is het uitgangspunt opgenomen dat in deze zaken zal worden gedagvaard. Ook wordt expliciet gewezen op de rol van contact- en locatieverboden die ondersteunend kunnen zijn aan de hulpverlening. Om de begeleiding of toezicht door de Reclassering sneller te kunnen starten, is het spreekuur huiselijk geweld doorgezet en uitgebreid.⁴ Op 1 mei 2021 is het op de derde plek gestart.

Daarnaast is ingezet op het sneller optreden bij overtreding hiervan. De Reclassering heeft haar afwegingskader aangepast en meldt een overtreding ook terug als blijkt dat de veiligheid van het slachtoffer in het geding is. De strafrechtketen heeft ook afgesproken binnen welke termijn elke partner moet handelen als een contact- of locatieverbod is overtreden. De naleving van deze afspraken wordt ook gemonitord.

Slachtofferveiligheid

De veiligheid van betrokkenen staat in de hele aanpak voorop. Daarom heeft de Reclassering onder meer toegezegd om vaker de inzet van een enkelband te adviseren. Dit is in de afgelopen periode ook gebeurd. Ook het aantal adviezen voor het opleggen van een contact- en locatieverbod is toegenomen. Hiermee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het verbeteren van de veiligheid van het slachtoffer.

Waar werken we nog aan?

Herkennen en inschatten risico's

Om ervoor te zorgen dat een stalkingszaak direct goed wordt opgepakt is een training ontwikkeld voor alle partners van ZSM. Deze training moest als gevolg van de coronacrisis omgevormd worden tot een digitale training. Dit jaar wordt deze training ten minste één keer op alle ZSM-locaties gegeven. Middels interne scholing en documentatie wordt geborgd dat het trainingsmateriaal beschikbaar blijft en de trainingen ook in de toekomst gegeven kunnen blijven worden.

Zaaksverantwoordelijkheid en regie

Waar de casus zeer complex is, kan behoefte zijn aan procesregie op de gehele aanpak en inzet van alle betrokken partijen. Hiervoor is het Zorg- en Veiligheidshuis bij uitstek de juiste plek. Elke partij die hierbij is aangesloten kan een casus aandragen. Het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond en Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond hebben een aanpak stalking ontwikkeld en landelijk beschikbaar gesteld die gebruikt kan worden door professionals. Professionals kunnen hierbij een beroep doen op ondersteuning door regisseurs van de Zorg- en Veiligheidshuizen. Van deze mogelijkheid lijkt echter nog niet overal evenveel gebruik te worden gemaakt, terwijl het wel overal mogelijk is. In de komende maanden zal dit extra onder de aandacht worden gebracht bij de bij stalking betrokken professionals. Aan het einde van dit jaar wordt bekeken of het benutten van de procesregie is toegenomen. Het versterken van deze rol sluit aan bij de ambitie die de Zorg- en Veiligheidshuizen hebben geformuleerd in hun

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Beschermen,
Aanpakken en Voorkomen

Datum
28 juni 2021

Ons kenmerk
3388372

meerjarenagenda die loopt tot 2024. Ik ondersteun de uitvoering van deze agenda.

Strafrechtelijke aanpak

De inzet van de huidige middelen lijkt voor een groep stalkers ontoereikend om het stalken te laten stoppen. Hier lopen partijen in de praktijk aan tegen de grenzen van hetgeen beschikbaar en mogelijk is. Deze groep werkt bijvoorbeeld niet mee aan een gedragsinterventie die als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf wordt opgelegd. De enige mogelijkheid is dan nog dat de voorwaardelijke straf wordt omgezet in een onvoorwaardelijke straf. Vervolgens wordt de stalking na de straf vrijwel onmiddellijk hervat. Dit is zorgelijk en vergt meer inzicht in hoe deze specifieke groep stalkers doeltreffender kan worden aangepakt. In de komende periode wordt samen met de partners hiernaar een onderzoek opgezet. Dit onderzoek start in de tweede helft van 2021.

Slachtofferveiligheid

De Reclassering wil in de regio Rotterdam in de tweede helft van dit jaar een pilot starten waarbij de enkelband van de dader wordt verbonden met een slachtofferdevice. Met die verbinding kan worden gemonitord of de dader met enkelband te dichtbij het slachtoffer komt. Hierdoor kan sneller worden opgetreden. Ook komt dit het veiligheidsgevoel van het slachtoffer ten goede. Ik ben in overleg met de Reclassering om te zien op welke wijze ik de ontwikkeling van deze nieuwe methode kan steunen.

Contact- en locatieverboden

Voor de veiligheid van slachtoffers van stalking spelen contact- en locatieverboden een belangrijke rol. Daarom is toegezegd om contact- en locatieverboden volledig zichtbaar te maken voor alle politiemedewerkers op straat. Als tijdelijke oplossing is dit sinds eind 2019 georganiseerd doordat de politie een taskforce heeft ingesteld. Deze taskforce zorgt ervoor dat de contact- en locatieverboden correct worden ingevoerd in de politiesystemen en verrijkt de opdrachten daar waar nodig zodat deze handhaafbaar zijn voor de politie. Enkel de contact- en locatieverboden die als onderdeel van een gedragsaanwijzing⁵ kunnen worden opgelegd, maken hier geen onderdeel van uit. Hiervoor zijn regionaal separate afspraken tussen politie en OM. Ondertussen wordt door de strafrechtketenpartners gewerkt aan een structurele oplossing.

Zo werken de strafrechtketenpartners aan een kwalitatieve verbetering van de informatie die uit het vonnis naar de politie wordt doorgestuurd. Dit vergt tijd doordat veel professionals van verschillende organisaties zijn betrokken bij de totstandkoming van het contact- en locatieverbod. Daarnaast bouwen de politie en het CJIB nu gezamenlijk aan de ondersteunende automatisering, zodat de invoer niet meer handmatig hoeft te gebeuren. Eind dit jaar zal naar verwachting een deel van de opdrachten geautomatiseerd naar de politie kunnen worden gestuurd. Volgend jaar worden de contact- en locatieverboden op grond van de gedragsaanwijzing hierin ook meegenomen. Het doel is dat eind 2022 alle contact- en locatieverboden kwalitatief van voldoende niveau zijn en geautomatiseerd kunnen worden verzonden zodat de politie handhaafbare opdrachten krijgt. Vervolgens kan de taskforce worden opgeheven.

⁴ Zie voor meer informatie de vijfde voortgangsrapportage Geweld hoort nergens thuis, bijlage bij Kamerstukken II 2020/21, 28345, nr. 236.

⁵ Op grond van artikel 509hh Wetboek van Strafvordering

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Beschermen,
Aanpakken en Voorkomen

Datum
28 juni 2021

Ons kenmerk
3388372

Tot slot

Ook de komende periode wordt dus nog hard gewerkt aan het versterken en borgen van de aanpak door politie, justitiepartners en Veilig Thuis. Zij worden hierbij vanuit mijn departement ondersteund. Dit zal in ieder geval nog tot eind volgend jaar zijn, nu de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling is geprioriteerd op de Veiligheidsagenda tot en met 2022. Belangrijk toetsingsmoment van de gemaakte voortgang is het vervolgonderzoek van de Inspectie. Volgens haar jaarplanning wordt dit jaar nog een onderzoek gestart naar de opvolging van de aanbevelingen die de Inspectie heeft gedaan. Ik zal uw Kamer informeren over de uitkomsten van dit onderzoek.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Beschermen,
Aanpakken en Voorkomen

Datum
28 juni 2021

Ons kenmerk
3388372

(Ex-partner)stalking

Routekaart stalking

Regionale Routekaart voor de aanpak van (ex-partner)stalking door de keten. Politie - Veilig Thuis - Reclassering - OM > Wie doet wat?

Routekaart aanpak stalking

Regionale Routekaart voor de aanpak van (ex-partner)stalking door de keten (Politie - Veilig Thuis - Reclassering - OM wie doet wat?)

Onderneem altijd actie

Politie

Ga pas weg of laat slachtoffer pas vertrekken als je weet dat iedereen veilig is.

Invullen Sash in afstemming met VT.

Opmaken VT melding.

aak uitgeven aan case regisseur stalking (CR).

Zorg dat ieder slachtoffer een contactpersoon heeft bij de Politie.

Veilig Thuis

Informatieverrijking aan de Politie t.b.v. invullen Sash.

Wachten op de VT melding van de Politie.

Veiligheidsbeoordeling doen.

3RO

Risico-inschatting met RISC (daarbij ook opvragen uitkomst Sash).

Inwinnen referenten (altijd overleg met VT).

Adviseren OM

Slachtoffer bewust werken:

- bespreekbaar maken dynamiek verdachte/slachtoffer

OM

Vragen naar uitkomst Sash

Bepalen strafrechtelijke aanpak

Vervolgstappen afhankelijk van het risiconiveau →

Hoog/gemiddeld risico

Politie

CR maakt plan van aanpak

CR heeft contact met VT en OM en bepalen gezamenlijke aanpak.

CR heeft contact met DR en team Crisis- en Conflictbeheersing (CCB).

CR stuurt áltijd op proces en inhoud. Alle (opsporing)-afspraken worden vastgelegd in plan van aanpak.

Veilig Thuis

Inzet diensten VT:

Afstemmen met CR politie wie met slachtoffer en vermoedelijke dader gaat spreken

Bevragen inzet CCB/Recherche psycholoog.

MDO / Actieoverleg / afstemming (met iig lokale veld, VT/VHH en politie, en optioneel met RN en OM).

Veiligheidsvoorwaarden opstellen en in samenspraak met genodigden MDO het veiligheidsplan maken.

3RO

Overweeg adviseren van gedragsaanwijzing of contact/locatieverbod.

Altijd DUT overwegen in advies.

Altijd elektronische monitoring (EM) overwegen in advies EN deze overweging altijd vastleggen.

Stem goed af met ketenpartners (VT).

Recente info opvragen bij wijkagent.

Overleg met hulpverleners van het slachtoffer. Wees bewust van overbelasting systeem.

Geen mediation adviseren zolang het stalkinggedrag nog bestaat.

OM

Zaak altijd aanmelden bij VHH.

Zaak aanmelden bij slachtoffer coördinatie.

Overwegen: aanhouden en voor geleiden/gedragsaanwijzing.

RN om advies vragen: ook specifiek op contact-locatie-verbod, vrijheidsbeperkende maatregelen?

Bij ontbreken ernstige bezwaren: met politie, VT en stelsel Bewaken en Beveiligen afstemmen over alternatieve interventies om veiligheid te waarborgen.

(Ex-partner)stalking

Politiepodcast stalking

Een driedelige podcastserie over de aanpak van stalking waarin zowel slachtoffers als professionals van Politie, het OM, Veilig Thuis en de reclassering aan het woord komen.

‘Als het niet stopt’

Maak kennis met Claudia, een vrouw die in een relatie vol geweld en misbruik terechtkomt. Zodra ze het uitmaakt, begint haar ex haar te stalken. Een podcast vanuit het perspectief van het slachtoffer.

Eerste hulp bij stalking

Praktische tips voor slachtoffers, hulpverleners en politie

Hoe eerder wordt ingegrepen om stalking te stoppen, hoe groter de kans dat dat ook lukt. In het boek Eerste hulp bij stalking staan praktische handvatten voor slachtoffers, hulpverleners én politie, zodat zij stalkers samen het hoofd kunnen bieden.

Bianca Voerman, Cleo Brandt | deTijdstroom

Bestel

Video Ketenwerkproces (Ex-partner)stalking

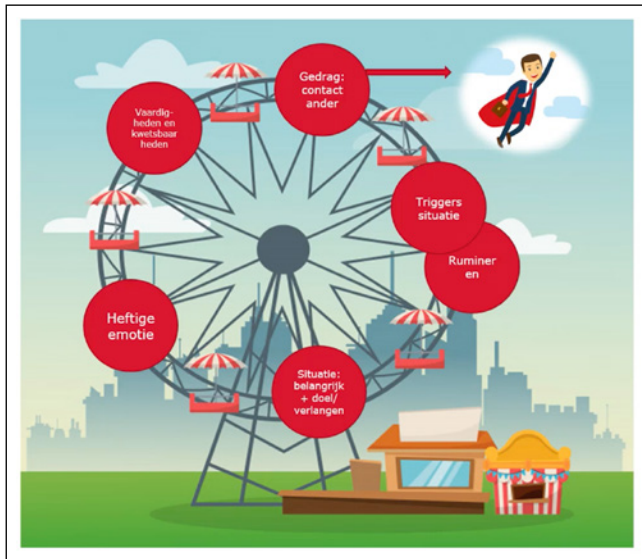

Landelijke ketenaanpak (Ex-partner)stalking

De Zorg- en Veiligheidshuizen Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland Zuid hebben samen met Veilig Thuis Rotterdam en andere ketenpartners een video voor professionals gemaakt. In de video wordt uitgelegd hoe te handelen bij stalking.

Webinar stalking: theorie en praktijk

In de maart 2022 organiseerde het lectoraat Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties van Avans Hogeschool en de Politieacademie in samenwerking met politie en Veilig Thuis een tweetal webinars over stalking. De webinars zijn interessant voor alle (aanstaande) professionals in de veiligheidszorg, die in hun werk te maken hebben met het fenomeen stalking.

Webinar I: Plegers en slachtoffers van stalking

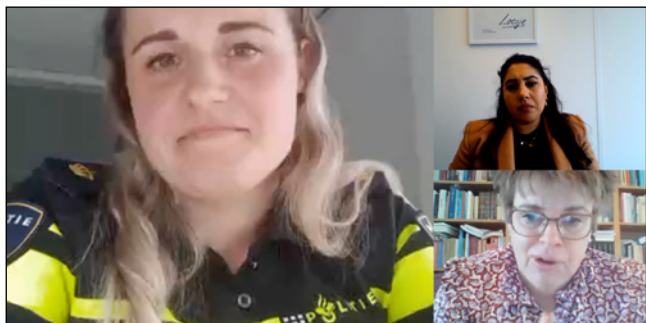
Sprekers: Bianca Voerman, recherchepsycholoog bij de nationale politie en Rosalie Prins, gedragswetenschapper bij Veilig Thuis Rotterdam-Rijnmond

In dit webinar staan de plegers en slachtoffers van stalking centraal. Allereerst gaat Bianca Voerman in op de plegers van stalking. Waarom komen deze plegers tot hun daad en hoe wordt dit gedrag in stand gehouden? Rosalie Prins gaat vervolgens in op de kant van het slachtoffer. Zij vertelt allereerst iets over de kaders waarbinnen Veilig Thuis op het gebied van stalking werkt, wat zij kunnen doen om de veiligheid van het slachtoffer te beschermen en naar welke risico's gekeken wordt om de ernst van de situatie in te kunnen schatten. Daarna licht zij aan de hand van praktijkvoorbeelden toe welke impact stalking kan hebben op het leven van een slachtoffer en bespreekt zij de vuistregels voor slachtoffers van stalking.

Webinar – Plegers en slachtoffers van stalking (2022)

<https://www.youtube.com/watch?v=6F5jL4FkQME>

Webinar stalking: theorie en praktijk

In de maart 2022 organiseerde het lectoraat Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties van Avans Hogeschool en de Politieacademie in samenwerking met politie en Veilig Thuis een tweetal webinars over stalking. De webinars zijn interessant voor alle (aanstaande) professionals in de veiligheidszorg, die in hun werk te maken hebben met het fenomeen stalking.

Webinar II: De aanpak van stalking

Sprekers: Lisanne Geerdink, operationeel expert basisteam Achterhoek-Oost en Chama Amaach, medewerker Veilig Thuis Noordoost Gelderland

In dit webinar staat de netwerksamenwerking op het gebied van stalking centraal. Lisanne Geerdink, operationeel expert basisteam Achterhoek-Oost en Chama Amaach, medewerker Veilig Thuis Noordoost Gelderland vertellen hoe de politie en Veilig Thuis samenwerken in de aanpak van stalking. Welke taken hebben beide partijen en wat voor stappen worden er door hen gezet om ex-partnerstalking te stoppen en escalatie te voorkomen?

Webinar – De aanpak van stalking (2022)

https://www.youtube.com/watch?v=WDFHH_OpEOo

Brochure 'Als u wordt gestalkt'

Voor slachtoffers van stalking

De brochure legt uit wat stalking is, wat de politie doet, wat iemand er zelf tegen kan doen, en waar het slachtoffer terecht kan voor rechtsbijstand en andere hulpverlening. De brochure is gemaakt door de Politie en bevat informatie voor slachtoffers van stalking.

De brochure is beschikbaar in verschillende talen (Nederlands, Engels, Frans, Turks, Pools). Alle digitale versies van de brochure vindt u via het onderstaande nieuwsbericht.

Digitale informatieve bundels

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop

In 2021 zijn we gestart met een vijftal digitale bundels die op de actuele stand van zaken informatie ordenen en breed beschikbaar maken. Waarschijnlijk niet volledig, wel informatief.

Iedere bundel kent drie onderdelen:

Geaccordeerde documenten

Documenten die ofwel op het niveau van het landelijk netwerk zorg-straft ofwel in een ander gremium zijn geaccordeerd. Deze documenten zijn onder aan deze pagina bij 'Geaccordeerde documenten' te downloaden.

Praktijkvoorbeelden

groeidocumenten, voorbeelden van gezamenlijke inzet op zowel de casuïstiek en de aanpak als op het lerend netwerk.

Tips & links

wetenswaardigheden, die meer vertellen over het onderwerp.

Digitale informatieve bundels

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop

Basisdocumenten

De bundel Basisdocumenten bevat documenten die een paraplu-functie hebben, zoals de Ontwikkelagenda, de Uitvoeringsplannen en de Impactanalyse. Ook de praktische uitwerking op de Visie Gefaseerd samen werken aan veiligheid en het Interventiepalet horen daarbij.

Samen op in acuut

De bundel Samen op in acuut bevat onder meer de Infographic Samen op in acuut. Dat is een stappenplan in de samenwerking voor de situaties waarin sprake is van acute onveiligheid of het vermoeden van acute onveiligheid en waarbij betrokkenen mogelijk direct in fysieke veiligheid gebracht moeten worden. De praktijkvoorbeelden geven zicht op de werking ervan.

Actieoverleg

De bundel Actieoverleg geeft inzicht in de staande praktijk, de beschrijving van het Actieoverleg en de methodische onderlegger. Actieoverleg: soms is er een vermoeden van samenloop tussen straf en zorg, is er aannemelijk gevaar of een dreigende crisis. Politie of Veilig Thuis hebben behoefte om met elkaar en met de Officier van Justitie te overleggen over de beste aanpak en het juiste samenstel van interventies. Dan vindt vroegtijdige afstemming plaats in het Actieoverleg. De RvdK en de reclassering sluiten waar nodig of op eigen initiatief aan.

Digitale informatieve bundels

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop

Gezamenlijke aanpak Huiselijk geweld door Veilig Thuis & ZSM

De bundel Gezamenlijke aanpak Huiselijk geweld door Veilig Thuis & ZSM start met het werkproces Gezamenlijke aanpak Huiselijk geweld, waaronder ex-partnerstalking, ZSM in samenwerking met Veilig Thuis. Dit werkproces betreft de mogelijke aanpak op ZSM bij zaken die gerelateerd zijn aan huiselijk geweld. Besluitvorming over structurele inzet ervan moet nog plaatsvinden. Informatie over de lerende praktijk maakt onderdeel uit van de bundel.

Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

De bundel Samenwerken bij strafbare kindermishandeling opent met de Handreiking die in 2017 is vastgesteld en tot doel heeft de samenwerking te verbeteren. Nu, in 2020, zijn succesfactoren en knelpunten geïnventariseerd evenals de behoefte en kansen om de verbetering door te zetten. De opbrengst is verwoord in de rapportage Bouwblokken, onderdeel van de bundel.

Colofon

Met dank aan onze redactie:

Milo Groenewegen | Beleidsmedewerker | Ministerie van Justitie en Veiligheid
Anne Hoeksema | Beleidsadviseur / projectleider / communicatie | 3RO
Annelize de Ruiter | Beleidsmedewerker | Ministerie van Justitie en Veiligheid
Natascha Veeren | Landelijke Programmamanager | Ontwikkelagenda 'Veiligheid Voorop'
Kiki Rops | Beleidsmedewerker VTZOB & Ondersteuner | Landelijk Netwerk Zorg/Straf

Dank voor de medewerking:

Baukje Dotinga | Beleidsadviseur Straf met Zorg | Openbaar Ministerie — Noord-Nederland
Nathalie Evelijn Veere | Teammanager | Veilig Thuis — Zuidoost-Brabant
Kirstie Schmitz | Coördinator Huiselijk Geweld | Reclassering Nederland — Regio Oost
Bertina Rave | Operationeel Specialist C Zorg en Veiligheid | Politie — Oost-Nederland
Kees Zeebregts | Procesregisseur | Zorg- en Veiligheidshuis — Rotterdam Rijnmond

Dank voor de input en ondersteuning:

Nicole Jansen | Projectleider Programma Eén aanpak Zorg & Veiligheid | Nationale Politie
Mariet Lohman | Interim-manager en projectleider in het sociaal domein
Eric Oort | Webmaster | VNG

De thematische verdieping is ontwikkeld door Rebrandt[®] — 2021 | Geüpdatet juli 2022

Illustratie: Jowan de Haan

Veilig Thuis **Politie** **OM** **RvdK** **3RO** **JenV**

Landelijk Netwerk zorg-straft — Ontwikkelagenda Veiligheid voorop
Doe je mee? Vragen? Reacties? info@OAVV.nl

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2018-2022

In het werk aan het werk

Als Veilig Thuis, politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en reclassering werken wij samen aan verbeterlagen in de aanpak van huiselijk geweld (HG) en kindermishandeling (KM) als er sprake is van samenloop tussen zorg en straf. We werken vanuit de bedoeling, de veiligheid van de betrokkenen staat voorop. Om onze samenwerking te kunnen versterken hebben we vanaf 2018 een ontwikkelagenda met elkaar vastgesteld en zetten we ons in op de uitvoering ervan. Ieder jaar maken we onze gezamenlijke inzet op de verbeterlagen voor het komende jaar concreet¹.

In 2021 stond de ontwikkeling en uitvoering van de vier afstemmingsmomenten in de vroegtijdige aanpak bij samenloop van zorg en straf centraal:

- 1 Samen op bij acute onveiligheid
- 2 Actie-overleg bij dreigend gevaar of risico op onveiligheid
- 3 Aanpak huiselijk geweld met Veilig Thuis & ZSM bij aangehouden verdachten en niet-vastzaken
- 4 Samenwerken bij strafbare kindermishandeling.

Daarbij werkten we aan duurzame bestendiging van de resultaten door:

- De aansluiting bij het lokale veld en de gemeenten uitdrukkelijk op te zoeken.
- Samen werk te maken van de Visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid.
- De juridische onderbouwing uit te werken onder de 'loop van de zaak'
- Een set indicatoren uit te werken op kwaliteit en impact van de vroegtijdige aanpak zorg-straf.

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2022: regionaal centraal en duurzaam bestendigen

Nu is er behoefte aan rust en bestendiging van de intensieve samenwerking.

Voor 2022 staan daarom 3 opgaven centraal

- **Regionale uitvoering** op de 4 afstemmingsmomenten in de loop van de zaak bij vroegtijdige aanpak van HG/KM bij samenloop zorg-straf. De praktische thematische toepassing hoort daarbij (denk aan (ex-)partner stalking, eerge relateerd geweld, ouderen mishandeling, intiem terreur).
- **Duurzame bestendiging** van resultaten in deze vroegtijdige aanpak door toe te werken naar landelijke duurzame besluiten op de Visie, de werkprocessen, de juridische onderbouwing en de indicatoren op kwaliteit en impact.
- **Concrete planvorming** op 2023 en verder, op inhoud en inclusief de uitwerking welke steunstructuur intensieve samenwerking nodig heeft om effectief te kunnen werken.

¹ Zie voor een korte uitleg: [uitleg_ontwikkelagenda.pdf](#) (vng.nl) en voor het overige de digitale bundels op de VNG-site: [Veiligheid voorop \(programma GHNT\) | VNG](#).